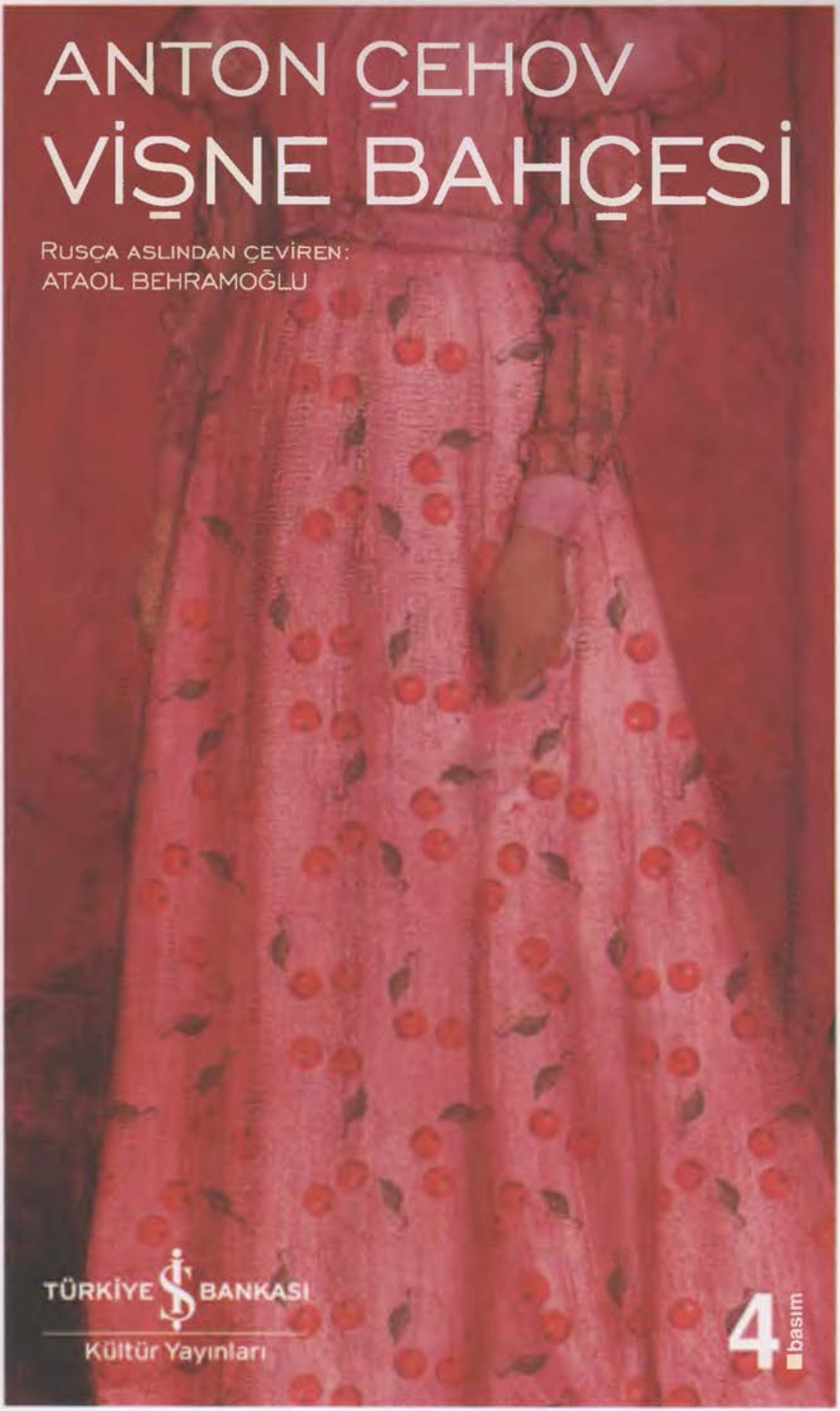
MODERN KLASİKLER DİZİSİ - 76

ANTON ÇEHOV
VİŞNE BAHÇESİ

RUSÇA ASLINDAN ÇEVİREN:
ATAOL BEHRAMOĞLU

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları
4. basım

Genel Yayın: 3554

MODERN KLASİKLER DİZİSİ

ANTON PAVLOVİÇ ÇEHOV
VİŞNE BAHÇESİ

ÖZGÜN ADI
ВИШНЕВЫЙ САД

ÇEVİREN
ATAOL BEHRAMOĞLU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2014
SERTİFİKA NO: 29619

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

REDAKSİYON
KORHAN KORBEK

DÜZELTİ
ALEV ÖZGÜNER

I. BASIM BÜTÜN OYUNLARI I-II ADIYLA ADAM YAYINLARI, 1984, 1991

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA
I. BASIM 2002, İSTANBUL
VI. BASIM (HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ'NDE) TEMMUZ 2013, İSTANBUL
MODERN KLASİKLER DİZİSİ'NDE 1. BASIM MAYIS 2016, İSTANBUL
4. BASIM EYLÜL 2017, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-760-8 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAZMAT MATBAACILIK VE TANITIM HİZMETLERİ
SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ
Davutpaşa Kışla Cad. Kale İş Merkezi No: 141/37-38-39-40-41-42-43-44
Zeytinburnu / İstanbul
(0212) 483 22 77
Sertifika No: 26412

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Modern
Klasikler
Dizisi - 76

Anton Pavloviç Çehov

Vişne Bahçesi

Rusça aslından
çeviren: Ataol Behramoğlu

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Kişiler

LUBOV ANDREYEVNA RANEVSKAYA
(Çiftlik sahibi kadın)
ANYA
(Ranevskaya'nın kızı, 17 yaşında)
VARYA
(Ranevskaya'nın kız evlatlığı, 24 yaşında)
LEONİD ANDREYEVİÇ GAYEV
(Ranevskaya'nın erkek kardeşi)
YERMOLAY ALEKSEYEVİÇ LOPAHİN
(Tüccar)
PYOTR SERGEYEVİÇ TROFİMOV
(Yüksek okul öğrencisi)
BORİS BORİSOVİÇ SİMEONOV-PİŞÇİK
(Çiftlik sahibi)
ŞARLOTTA İVANOVNA
(Mürebbiye)
SEMYON PANTELEYEVİÇ YEPİHODOV
(Sayman)
DUNYAŞA
(Hizmetçi kız)
FİRS
(Uşak, 87 yaşında bir ihtiyar)
YÂŞA
(Genç bir uşak)
YOLDAN GEÇEN
İSTASYON ŞEFİ
POSTA MEMURU
KONUKLAR, HİZMETÇİLER

Olay L.A. Ranevskaya'nın çiftliğinde geçer.

I. Perde

Çocukların yatak odası olarak kullanılmış olduğu için hâlâ bu adı taşıyan bir oda. Birkaç kapı vardır. Bunlardan biri Anya'nın odasına açılır. Şafaktan az önce. Güneş doğmak üzeredir. Mayıs. Vişne ağaçları çiçek açmaya başlamıştır. Fakat dışarda hava soğuktur, bahçede sabah ayazı vardır.

Odanın pencereleri kapalıdır.

(*Dunyaşa elinde mumla, Lopahin bir kitapla girerler.*)

LOPAHİN

Tren geldi, çok şükür. Saat kaç?

DUNYAŞA

Nerdeyse iki.

(*Mumu üfleyerek söndürür.*)

Hava aydınlandı sayılır.

LOPAHİN

Ne kadar gecikti tren? En azından iki saat.

(*Esneyip gerinir.*)

Ben de az aptallardan değilim ha! Buraya treni istasyonda karşılamak için geldim, sonra da uyuyakalmışım... Oturduğum yerde... Hay Allah! Bari sen uyandırsaydın beni.

DUNYAŞA

Gittiniz sandım.

(*Kulak kabartır.*)

İşte, galiba geliyorlar.

LOPAHİN

(*Kulak kabartır.*)

Yok... Bagajları almak, şu bu derken...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Lubov Andreyevna beş yıl kaldı yurtdışında. Bilmiyorum şimdi nasıldır... İyi bir insan. Yumuşak, sade. On beş yaşlarında bir oğlandım, müteveffa babam –o sırada köyde bakkallık yapıyordu– yüzüme yumruk atmış, burnumdan kan boşanmıştı... Neden bilmem, birlikte çiftliğin avlusundaydık o sırada; babam sarhoştu. Lubov Andreyevna, dün gibi hatırlıyorum, çok gençti, incecikti; beni bu odaya, musluğun başına getirmiş, "Ağlama köylücük," demişti; "evleninceye kadar geçer..."

(*Kısa bir sessizlik.*)

Köylücük.. Babam köylüydü evet... Benimse şimdi beyaz bir yeleğim, kahverengi potinlerim var... Gelgelelim, altın palan da vursan, eşek yine eşektir... Zenginim şimdi, bol param var, ama biraz düşünürsen köylü köylüdür...

(*Kitabın sayfalarını çevirir.*)

Şimdi şu kitabı okuyordum ya, aklıma hiçbir şey girmedi. Okurken uyuyakalmışım.

(*Susarlar.*)

DUNYAŞA

Köpekler de sabaha kadar uyumadılar; efendilerinin geleceğini sezinlediler demek.

LOPAHİN

Dunyaşa, neyin var senin?

DUNYAŞA

Elim ayağım titriyor. Kendimi tutmasam bayılacağım.

LOPAHİN

Pek çıtkırıldım olmuşsun. Giyimin küçükhanım giyimi. Saçın başın desen, öyle. Olmaz. İnsan kendini bilmeli.

(*Yepihodov bir çiçek demetiyle girer. Ceket giymiştir. İyice parlatılmış çizmeleri her adım atışta müthiş gıcırdamaktadır. İçeri girdiği an elindeki demeti düşürür.*)

YEPİHODOV

(*Çiçekleri yerden alırken*)

Bahçıvan gönderdi, oturma odasına konacakmış.

(*Çiçekleri Dunyaşa'ya verir.*)

LOPAHİN

Bir bardak kvas getirsene bana.

DUNYAŞA

Baş üstüne.

(*Çıkar.*)

YEPİHODOV

Sabah ayazı, eksi üç, ama vişnelik baştan aşağı çiçeğe kesmiş. Şu bizim iklimi beğenmiyorum.

(*İçini çeker.*)

Beğenmiyorum, hayır. Bir kerecik de yüzümüze gülse ya. Ha, Yermolay Alekseyeviç, izninizle ekleyeyim, şu çizmeleri alalı üç gün oldu, bir gıcırtı bir gıcırtı, deme gitsin. Neyle yağlamalı dersiniz.

LOPAHİN

Yeter. Kafa şişirdin.

YEPİHODOV

Her gün yeni bir musibet geliyor başıma. Ama umurumda değil artık, aldırmıyorum, gülümsüyorum hatta.

(*Dunyaşa girer. Lopahin'e şırayı verir.*)

Ben gideyim.

(*Çarpıp masayı düşürür.*)

Alın işte...

(*Bir çeşit zafer kazanmışçasına*)

Görüyor musunuz, yani ifademi bağışlamanızı rica ederim, şu duruma bakın... Harika bir durum!..

(*Çıkar.*)

DUNYAŞA

Biliyor musunuz Yermolay Alekseyeviç, niye gizleyeyim sizden; Yepihodov evlenme teklifinde bulundu bana.

LOPAHİN

Ya!

DUNYAŞA

Bilmem ki ne yapmalı... Yumuşak huylu bir insan, ama bazı kere konuşmaya başladı mı, hiçbir şey anlamıyorsun... Güzel şeyler, duygulu şeyler, ama anlaşılmıyor. Sanki hoşlanıyorum gibi ondan. Beni çılgınca seviyor. Bahtsız bir insan. Her gün bir musibet geliyor başına. Burda takılmak için ona ne diyorlar biliyor musunuz: "Yirmi ikı musibet..."

LOPAHİN

(*Kulak kabartır.*)

İşte, sanırım geliyorlar.

DUNYAŞA

Geliyorlar! Ne oluyor bana... Her yanım buz kesti.

LOPAHİN

Evet, geliyorlar gerçekten. Karşılayalım gidip. Beni tanıyacak mı acaba? Beş yıl oldu görüşmeyeli.

DUNYAŞA

(*Heyecan içinde*)

Şimdi bayılacağım... Ah, bayılıyorum!

(*Eve iki yaylı arabanın yanaştığı işitilir. Lopahin ve Dunyaşa hızla çıkarlar. Sahne boş kalır. Yandaki odalarda bir gürültü başlar. Lubov Andreyevna'yı istasyonda karşılamaya gitmiş olan Firs, bir sopaya dayanarak sahneden hızlı hızlı geçer. Üstünde eski moda bir uşak üniforması, başında silindir şapka vardır. Bir şeyler homurdanmaktadır ya, tek sözcüğü anlaşılmaz. Sahnede gürültü gitgide artar. Bir ses: "Burdan geçelim..." Lubov Andreyevna, Anya, zincirinden tuttuğu küçük bir köpekle Şarlotta İvanovna, yol*

giysileri içinde; Varya, sırtında palto ve başında bir atkıyla; Gayev, Simeonov-Pişçik, Lopahin, bir bohça ve şemsiyeyle Dunyaşa, çeşitli eşyalarla hizmetçiler girerler. Hepsi odadan geçerler.)

ANYA

Burdan geçelim. Anne, bu odayı anımsıyor musun?

L. ANDREYEVNA

(*Sevinç gözyaşları içinde*)

Çocuk odası!

VARYA

Öyle soğuk ki, ellerim dondu.

(*L. Andreyevna'ya*)

Odalarınız bıraktığınız gibi anneciğim, biri beyaz, öteki menekşe renginde.

L. ANDREYEVNA

Çocuk odası, sevgili odam benim... Küçük bir kızken burada uyurdum...

(*Ağlar.*)

Şimdi de küçük bir kız gibiyim sanki...

(*Kardeşini, Varya'yı, sonra yeniden kardeşini öper.*)

Varya da hep aynı, eskisi gibi, rahibeye benziyor. Dunyaşa'yı da tanıdım.

(*Dunyaşa'yı öper.*)

GAYEV

Tren iki saat gecikti. Ne biçim iş? Ne biçim düzen?

ŞARLOTTA

(*Pişçik'e*)

Köpeğim fındık da yer.

PİŞÇİK

(*Şaşkın*)

Tasavvur edebiliyor musunuz?

(*Anya ve Dunyaşa dışında hepsi çıkarlar.*)

DUNYAŞA

Gözlerimiz yollarda kaldı...

(*Anya'nın paltosunu, şapkasını çıkarmasına yardım eder.*)

ANYA

Yolda dört gece uyumadım... şimdi de dondum.

DUNYAŞA

Gittiğinizde büyük perhiz günleriydi, kar yağıyordu, ayaz vardı. Şimdi öyle mi ya? Canım benim!

(*Gülerek öper Anya'yı.*)

Gözlerimiz yollarda kaldı, canım benim, biriciğim... Size hemen söylemekten kendimi alamayacağım, bir dakika beklemeye bile sabrım yok...

ANYA

(*Tembel*)

Ne var yine?

DUNYAŞA

Sayman Yepihodov var ya, paskalyadan hemen sonra evlenme teklifinde bulundu bana.

ANYA

Aklın fikrin hep bu işte.

(*Saçlarını düzelterek*)

Bütün firketeleri kaybetmişim...

(*Çok yorgundur, sendelemektedir.*)

DUNYAŞA

Ne düşüneceğimi bilemiyorum artık. Beni öyle seviyor, öyle seviyor ki!

ANYA

(*Odasının kapısına sevecenlikle bakarak*)

Odam, pencerelerim, sanki hiç ayrılmamış gibiyim onlardan. Evimdeyim! Yarın sabah kalkıp bahçeye koşacağım... Ah bir uyuyabilsem! Tüm yol boyunca uyumadım, içimi bir tedirginlik kemirdi durdu.

DUNYAŞA

Geçen gün Pyotr Sergeyeviç geldiler.

ANYA

(*Sevinçle*)

Petya!

DUNYAŞA

Hamamda uyuyorlar şimdi, orda yatıp kalkıyorlar. Bize rahatsızlık vermek, yük olmak istemiyorlarmış.

(*Cep saatine bakar.*)

Kendilerini uyandırmak gerekirdi ya, Varvara Mihaylovna istemedi. Onu uyandırma dedi.

(*Belinde bir anahtar demetiyle Varya girer.*)

VARYA

Dunyaşa, tez kahve yetiştir... Annem kahve istiyor.

DUNYAŞA

Hemen.

(*Çıkar.*)

VARYA

Eh, Tanrı'ya şükürler olsun, geldiniz. Evdesin yine.

(*Anya'yı okşayarak*)

Canımın içi geldi! Güzeller güzeli geldi!

ANYA

Çok sıkıntı çektim.

VARYA

Tahmin ediyorum!

ANYA

Yola çıktığımda paskalyanın son haftasıydı, çok soğuk vardı o sırada. Şarlotta yol boyunca hokkabazlık yaptı, çenesi de durmak bilmedi. Sanki ne diye taktın kuyruğuma onu...

VARYA

Tek başına gidemezdin ki yavrucuğum. On yedi yaşındasın!

ANYA

Paris'e vardık. Orası da soğuk, kar yağıyor. Fransızcam berbat. Annem beşinci katta bir yerde oturuyor. Gitti-

ğimde konukları vardı. Birtakım Fransız kadınlar, elinde kitapla yaşlı bir Katolik papaz. Leş gibi sigara dumanı sinmiş, sıkıntılı bir oda. Anneme birden öyle acıdım, öyle acıdım ki, boynuna sarıldım, bırakmadım bir türlü... Annem de sonra okşadı durdu beni, ağladı...

VARYA

(*Gözyaşları içinde*)

Yeter, yeter...

ANYA

Menton'daki yazlığını zaten satmış, hiçbir şey kalmamış, hiçbir şey. Bende tek kuruş yok; Paris'e güç bela ulaşmıştık. Ve annem anlayamıyordu bunu! İstasyon lokantalarında yemeğe oturuyoruz, en pahalı yemekleri ısmarlıyor. Garsonlara da birer ruble bahşiş. Şarlotta da aşağı kalmadı ondan. Yâşa dersen, öylesine okkalı porsiyonlar istiyordu ki kendine, korkunç! Yâşa annemin uşağı, onu da getirdik.

VARYA

Gördüm alçağı.

ANYA

Ee, nasıl oldu? Borç taksitlerini ödeyebildin mi?

VARYA

Ne gezer.

ANYA

Tanrım, Tanrım...

VARYA

Çiftlik ağustosta satılığa çıkarılıyor...

ANYA

Tanrım...

LOPAHİN

(*Kapıdan içeri başını uzatarak meler.*)

Me-ee-ee...

(*Geri çekilir.*)

VARYA

(*Ağlamaklı*)

Suratına şunu bir indirsem...

(*Yumruğunu sıkar.*)

ANYA

(*Varya'yı kucaklar; sevecen*)

Varya, sana evlenme teklifinde bulundu mu?

(*Varya başını olumsuz anlamda sallar.*)

Seviyor seni ama... Ne diye birbirinize açılmıyorsunuz? Ne bekliyorsunuz?

VARYA

Bana kalırsa bir şey çıkmayacak bu işten. Onun yığınla işi var, benimle uğraşmaya vakti yok... Zaten umursamıyor da beni... Tanrı iyiliğini versin ya, onu karşımda görmek ağır geliyor bana. Herkes düğünümüzden söz ediyor; kutlayan kutlayana, fol yok yumurta yok oysa, her şey bir düş gibi...

(*Bir başka ses tonuyla*)

Yeni bir broş almışsın, bir arıcık, öyle değil mi?

ANYA

(*Kederli*)

Annem satın aldı.

(*Odasına gider; bu kez sevinçle, bir çocuk gibi konuşur.*)

Paris'te balona da bindim!

VARYA

Canımın içi geldi! Güzeller güzeli geldi!

(*Dünyaşa cezveyle dönmüş, kahveyi hazırlamaktadır.*)

Bütün gün, cancağızım, ev işleriyle uğraşırken, bir yandan da düş kuruyorum. Seni bir zengin kocaya versek benim de içim rahat ederdi. Bir manastıra girerdim. Sonra Kiev'e... Moskova'ya filan giderdim... Kutsal yerleri gezerdim durmadan... Ne güzel olurdu!

ANYA

Bahçede kuşlar ötüşüyor. Saat kaç?

VARYA

Üç olmalı. Uyumalısın artık cancağızım.

(*Anya'nın odasına girer.*)

Ne güzel olurdu!

(*Yâşa bir battaniye ve yol çantasıyla girer.*)

YÂŞA

(*Sahne boyunca yürür; çok nazik*)

Burdan geçebilir miyim efendim?

DUNYAŞA

Sizi nerdeyse tanıyamıyordum Yâşa... Yurtdışında ne kadar da değişmişsiniz.

YÂŞA

Hımmm... Ya siz kimsiniz?

DUNYAŞA

Siz burdan gittiğinizde ben şu kadarcıktım.

(*Eliyle yerden yukarıya doğru bir işaret yapar.*)

Dunyaşa, Fyodor Kozoyedov'un kızı. Anımsayamadınız!

YÂŞA

Hımmm... Fıstık!

(*Çevreye bakınır, kızı kucaklar. Dunyaşa bir çığlık atar, elindeki tabağı düşürür. Yâşa hızla çıkar.*)

VARYA

(*Kapıda, hoşnutsuz bir sesle*)

Ne oluyor orda?

DUNYAŞA

(*Ağlayarak*)

Tabağı kırdım.

VARYA

Uğurdur.

ANYA

(*Odasından çıkarak*)

Anneme haber vermeli: Petya burada.

VARYA

Hizmetçilere onu uyandırmamalarını söyledim.

ANYA

(*Düşünceli*)

Babam öleli altı yıl oldu. Ondan bir ay sonra da kardeşim Grişa boğuldu ırmakta. Yedi yaşında, güzelim oğlancık. Annem dayanamadı tüm bunlara. Alıp başını gitti, gitti, arkasına bakmadan...

(*Titrer.*)

Nasıl da anlıyorum onu! Bir bilse, nasıl da anlıyorum!

(*Kısa bir sessizlik.*)

Petya Trofimov, Grişa'nın öğretmeniydi, anneme acısını anımsatacak şimdi...

(*Sırtında bir ceket ve beyaz bir yelekle Firs girer.*)

FİRS

(*Cezveye bakar; kaygılı*)

Hanımefendi kahvaltılarını burada yapacaklar...

(*Beyaz eldivenlerini giyer.*)

Kahve hazır mı?

(*Dunyaşa'ya sertçe*)

Hey! Hani bunun kreması?

DUNYAŞA

Ah Tanrım!

(*Hızla çıkar.*)

FİRS

(*Kahve cezvesinin yanında telaşlı hareketler yapar.*)

Beceriksiz...

(*Mırıldanır.*)

Paris'ten geldiler... Beyefendi de bir zamanlar Paris'e gitmişti... Faytonla...

(*Güler.*)

VARYA

Firs, ne oluyor?

FİRS

Daha ne olsun?

(*Sevinçli*)

Hanımım geldi! Bugünü de gördüm! Artık ölsem de gam yemem...

(*Sevinçten ağlar.*)

(*L. Andreyevna, Lopahin, Gayev, Simeonov-Pişçik girerler. Simeonov-Pişçik'in üzerinde ince çuhadan bir cepken ve şalvar vardır. Gayev girerken, kolları ve bedeniyle bilardo oynuyormuşçasına hareketler yapar.*)

L. ANDREYEVNA

Nasıl deniyordu?.. Söylesene... Sarı top köşeye! Ortada bir çiftleme!

GAYEV

Köşeden bir kesme! Bir zamanlar seninle bu odada yatardık kardeşim, şimdi elli birinci yaşımı sürmekteyim, ne kadar tuhaf bir şey bu...

LOPAHİN

Evet, zaman geçip gidiyor.

GAYEV

Kim?

LOPAHİN

Zaman diyorum, geçip gidiyor.

GAYEV

Burası da paçuli kokuyor...

ANYA

Ben yatmaya gidiyorum, iyi geceler anne.

(*Annesini öper.*)

L. ANDREYEVNA

Bir tanem benim, yavrum.

(*Anya'nın elini öper.*)

Eve döndüğüne seviniyor musun? Ben hâlâ inanamıyorum.

ANYA

Hoşça kal dayı.

GAYEV

(*Anya'nın yüzünü ve elini öper.*)

Tanrı seni korusun. Ne kadar da annesine benziyor!

(*Kız kardeşine*)

Luba, onun yaşındayken tıpkı böyleydin.

(*Anya, Lopahin ve Pişçik'le el sıkışır, çıkar ve arkasından kapıyı kapatır.*)

L. ANDREYEVNA

Çok yoruldu.

PİŞÇİK

Yol çok uzun olmalı.

VARYA

(*Lopahin'e ve Pişçik'e*)

Eh, baylar! Saat üç, konuk gideceği zamanı da bilmeli.

L. ANDREYEVNA

(*Güler.*)

Hep aynısın Varya.

(*Kucaklayıp öper onu.*)

Kahvemi içeyim, hep birden kalkarız.

(*Firs, L. Andreyevna'nın ayağının altına bir yastık koyar.*)

Teşekkür ederim cancağızım. Kahveye alıştım... Gece gündüz içiyorum. Sağ olasın ihtiyarcık.

(*Firs'i öper.*)

VARYA

Gidip bakayım, bütün eşyaları getirdiler mi...

(*Çıkar.*)

L. ANDREYEVNA

Bu oturan ben miyim?

(*Güler.*)

Sıçramak, kollarımı sallamak geliyor içimden.

(*Yüzünü elleriyle kapar.*)

Ya bütün bu gördüklerim düşse! Tanrı bilir ya, seviyorum yurdumu, içten seviyorum. Kompartımanın penceresinden dışarı bakıyordum, ağlıyordum hep...

(*Gözyaşları içinde*)

Şu kahvemi içeyim. Teşekkürler Firs, teşekkürler ihtiyarcığım. Çok sevinçliyim, hâlâ yaşadığına...

FİRS

Dün değil, önceki gün...

GAYEV

Kulağı iyi işitmiyor.

LOPAHİN

Benimse sabahın beşinde Harkov'a gitmem gerekli. Ne can sıkıcı bir iş! Oysa size bakmak, sizinle konuşmak isterdim... Her zamanki gibi olağanüstü güzelsiniz.

PİŞÇİK

(*Derin derin iç geçirerek*)

Hatta daha da güzelleşmiş... Üstünde Paris giysileri... İnsanın fikri şaşıyor...

LOPAHİN

Kardeşiniz, işte şu Leonid Andreyiç, benim için odunun tekidir, köy ağasıdır der. Banaysa vız gelir, tırıs gider bunlar. Varsın, dilediğini söylesin o. Benim istediğim tek şey, sizin bana eskisi gibi inanmanız, insanı allak bullak eden o dokunaklı gözlerinizin eskiden olduğu gibi bana bakmalarıdır. Tanrı merhametlidir! Babam, sizin babanızla dedenizin kölesiydi. Ama siz bir zamanlar benim için öyle çok şey yaptınız ki, onların dışında kalan her şeyi unuttum. Sizi bir akrabam gibi, hatta daha da çok seviyorum...

L. ANDREYEVNA

Yerimde oturamıyorum, elimde değil...

(*Sıçrayıp kalkar, müthiş bir heyecan içinde yürür.*)

Bu mutluluğu kaldıramayacağım... Gülün bana, aptalın tekiyim ben... Ah, dolapçığım benim...

(*Dolabı öper.*)

Masacığım benim...

GAYEV

Dadı öldü, sen yokken.

L. ANDREYEVNA

(*Oturur, kahvesini içer.*)

Biliyorum, toprağı bol olsun. Yazdılardı bana.

GAYEV

Anastasi de öldü. Petruşka Kosoy ise ayrıldı bizden; şimdi kentte, karakolda çalışıyor.

(*Cebinden bir akide şekeri kutusu çıkarır. Ağzına atıp emer.*)

PİŞÇİK

Kızım Daşenka size selam söyledi...

LOPAHİN

Size çok hoş, çok sevindirici bir şey bildirmek istiyorum.

(*Saatine bakar.*)

Gitme vaktim de geldi. Ama hadi bir iki sözle anlatıvereyim. Biliyorsunuz, borçlarınızın karşılığında vişne bahçesi satışa çıkarıldı; ağustosun yirmi ikisinde açık artırma var. Ama siz hiç kaygılanmayın cancağızım, gönül rahatlığıyla uyuyun, çünkü bir çıkış yolu var... Şimdi tasarımı söyleyeceğim size. Dikkatinizi rica ederim! Çiftliğiniz kentten yirmi verst uzaklıkta bulunuyor ve şimdi de yakından demiryolu geçmekte. Ve eğer vişne bahçesiyle ırmak arasındaki topraklarınız, üzerlerinde yazlık evler yapılmak üzere parsellenir de bu iş için kiraya verilirse, yılda en azından yirmi beş bin ruble geliriniz olur.

GAYEV

Affedersiniz ama çok saçma!

L. ANDREYEVNA

Sizi tam olarak anlayamıyorum Yermolay Alekseyiç.

LOPAHİN

Yazlıkçılardan dönüm başına en azından yirmi beş ruble alırsınız. Ve hemen şimdi başlayın bu işe, size istediğiniz

yemini edeyim; güze kadar elinizde bir parça boş arazi kalmaz, hepsini alırlar. Uzun sözün kısası, kutlarım sizi, kurtuldunuz. Arazinin bulunduğu yöre bir harika. Irmak yüzmeye elverişli derinlikte. Fakat, kuşkusuz, toprağın düzenlenmesi, temizlenmesi gerekiyor... Sözgelimi, bütün eski yapıları, artık hiçbir işe yaramayacak şu evi yıkmak, yaşlı vişne bahçesini de ortadan kaldırmak gerekecek...

L. ANDREYEVNA

Ortadan kaldırmak mı? İki gözüm, bağışlayın ama, sizin hiçbir şeyden anladığınız yok. Eğer tüm bu ilin sınırları içinde ilgiye değer, hatta seçkin bir şey varsa, o da bizim vişne bahçemizdir.

LOPAHİN

Bahçenizin seçkin olan tek yanı genişliğidir, başka bir şey değil. Vişne dediğiniz iki yılda bir yetişir, onu da ne yapacaksınız, kimsenin satın aldığı yok.

GAYEV

"Ansiklopedik Sözlük"te bu bahçenin sözü ediliyor.

LOPAHİN

(*Saatine bakarak*)

Eğer bir şeyler düşünmez, bir şeyler yapmazsak, yirmi iki ağustosta vişne bahçesi de, tüm çiftlik de açık artırmayla satılacak. Karar sizin! Başka bir çıkış yolu yok, yemin ederim. Yok başka bir çıkış yolu!

FİRS

Eski zamanlarda, bundan kırk elli yıl önce vişneyi kurutur, suda yumuşatır, salamuraya yatırır, reçel kaynatırlardı; kimi zaman da...

GAYEV

Kapa çeneni Firs!

FİRS

Kimi zaman da kurutulmuş vişneyi arabalarla Moskova'ya, Harkov'a götürürlerdi. Para vardı bu işte! Vişne kurusu da bir yumuşak, bir sulu, bir tatlı, bir kokulu

olurdu ki o zamanlar. Yapmanın yolunu yordamını bilirlerdi...

L. ANDREYEVNA

Ne oldu şimdi bu yol yordama?

FİRS

Unutuldu. Kimse anımsamıyor.

PİŞÇİK

(*L. Andreyevna'ya*)

Paris'te ne var ne yok? Nasıl oralar? Kurbağa yediniz mi?

L. ANDREYEVNA

Timsah yedim.

PİŞÇİK

Tasavvur edebiliyor musunuz?

LOPAHİN

Şimdiye kadar köylerde efendilerle köylüler olurdu. Şimdi bir de yazlıkçılar çıktı. En küçüklerine varana kadar bütün kentlerin çevresi bu yazlıkçılarla doldu. Hatta yazlıkçı sayısının yirmi yıl sonra olağanüstü artacağı söylenebilir. Şimdi balkonlarında oturup çay içmekle yetiniyorlar ya, gün gelecek, o bir dönümlük topraklarında çiftçilikle de uğraşacaklardır; o zaman da vişne bahçeniz, mutlu, zengin, görkemli bir yaşam kazanacak!..

GAYEV

(*Kızar.*)

Ne saçmalık!

(*Varya ve Yâşa girerler.*)

VARYA

Anneciğim, iki telgraf var size.

(*Anahtarlardan seçip ayırdığı biriyle eski dolabı şangırtıyla açar.*)

İşte, burada.

L. ANDREYEVNA

Paris'ten.

(*Telgrafları okumadan yırtar.*)

Paris işi sona erdi...

GAYEV

Luba, biliyor musun bu dolap kaç yaşındadır? Geçen hafta alttaki çekmeceyi açmıştım; baktım birtakım rakamlar işlenmiş kızgın demirle. Tam yüz yıl önce yapılmış bu dolap. Nasıl? Ha? Diyorum, jübilesi bile yapılabilirdi. Cansız bir cisim, evet, ama ne de olsa bir kitap dolabıdır.

PİŞÇİK

(*Şaşkınlık içinde*)

Yüz yıl... Tasavvur edebiliyor musunuz?

GAYEV

Evet... Çok değerli bir şeydir.

(*Dolaba dokunarak*)

Değerli, çok saygın dolap! Yüz yılı aşkın bir süredir iyiliğin ve adaletin parlak ülkülerine hizmet eden varlığın önünde saygıyla eğiliyorum. Senin verimli bir çalışmaya o dilsiz çağrın, soyumuzun tüm kuşakları boyunca

(*Gözyaşları içinde*)

zihin açıklığını, iyi bir geleceğe olan inancı destekledi; bizleri yüz yıl boyunca iyilik ve toplumsal bilinç ülküleriyle besleyip eğittin.

(*Kısa bir sessizlik.*)

LOPAHİN

Evet...

L. ANDREYEVNA

Hep aynısın Lenya.

GAYEV

(*Biraz bozulmuş*)

Toptan sektirip sağ köşeye! Ortadan bir kesme!

LOPAHİN

(*Saate bakar.*)

Eh, ben gitmeliyim artık.

YÂŞA

(*L. Andreyevna'ya ilaç verir.*)

Haplarınızı belki şimdi alırsınız...

PİŞÇİK

Cancağızım, ilaç denen şeyi almaya hiç gerek yoktur. Çünkü ondan ne yarar ne zarar gelir... Verin bakayım şunları bana... sultanım.

(*Hapları alır, avucuna boşaltır, üstlerine üfler, ağzına koyar ve bir yudum kvasla yutar hepsini.*)

İşte!

L. ANDREYEVNA

(*Korku içinde*)

Aklınızı mı kaçırdınız!

PİŞÇİK

Yo, yuttum hepsini.

LOPAHİN

Ne işkembe!

(*Hepsi güler.*)

FİRS

Paskalyada bizdeydiler, yarım kova hıyar turşusu yediler...

(*Homurdanır.*)

L. ANDREYEVNA

Neden söz ediyor?

VARYA

Üç yıldan beridir homurdanıp duruyor böyle. Alıştık artık.

YÂŞA

Yaşlılık...

(*Şarlotta İvanovna, bir deri bir kemik, üstünde beyaz bir giysi, adamakıllı sıkılmış kemerine takılı tek camlı gözlükle sahneden geçer.*)

LOPAHİN

Bağışlayın Şarlotta İvanovna, sizin hatırınızı sormadım henüz.

(*Elini öpmek ister.*)

ŞARLOTTA

(*Elini çekerek*)

Şimdi elimi öpmenize izin verirsem, arkadan dirseğimi, onun arkasından da omzumu istersiniz...

LOPAHİN

Bugün işim rast gitmiyor.

(*Hepsi gülerler.*)

Şarlotta İvanovna, bir numara yapın hadi!

L. ANDREYEVNA

Şarlotta, hadi bir numara yapın da görelim!

ŞARLOTTA

Olmaz, şimdi uyumak istiyorum.

(*Çıkar.*)

LOPAHİN

Üç hafta sonra görüşmek üzere.

(*L. Andreyevna'nın elini öper.*)

Şimdilik hoşça kalın. Artık gitmeliyim.

(*Gayev'e*)

Hoşça kalın.

(*Pişçik'le öpüşür.*)

Hoşça kalın.

(*Varya'nın, sonra Firs ve Yâşa'nın ellerini sıkar.*)

Canım gitmek istemiyor.

(*L. Andreyevna'ya*)

Eğer yazlık işini düşünür de dediğim yönde bir karara varırsanız bildirin bana, size elli bin ruble borç veririm. İyi düşünün.

VARYA

(*Sert*)

Gidecekseniz gidin artık canım!

LOPAHİN

Gidiyorum, gidiyorum...

(*Çıkar.*)

GAYEV

Odun. Fakat, özür dilerim... Varya evlenecek onunla... Varya'nın yavuklusudur.

VARYA

Saçmalamayın dayı.

L. ANDREYEVNA

Ne var bunda Varya? Çok sevinirdim böyle bir şeye. Yermolay Alekseyeviç iyi bir insan.

PİŞÇİK

Doğrusunu söylemek gerekirse, çok saygıdeğer bir kişi... Benim Daşenka da... diyor ki... bir sürü şey söylüyor.

(*Bir ara horlar, fakat hemen uyanır.*)

Saygıdeğer hanımefendi, bana iki yüz kırk ruble borç vermenizi çok rica ediyorum... Yarın ipotek faizi ödeyeceğim...

VARYA

(*Korkmuş*)

Yok paramız, yok!

L. ANDREYEVNA

Gerçekten tek kuruşum yok.

PİŞÇİK

Bulunur, bulunur.

(*Güler.*)

Ümidimi hiçbir zaman yitirmem. Her şey bitti, mahvoldum artık diye düşündüğüm bir sırada, demiryolu benim topraklardan geçmez mi! Tabii para ödediler bana bunun için. Bir de bakmışsın yarın öbür gün bir şeyler daha oluverir... Daşenka iki yüz bin papel kazanacak... piyango bileti var.

L. ANDREYEVNA

Kahvemi bitirdim, şimdi dinlenmeye çekilebilirim.

FİRS

(*Gayev'in üstünü fırçalar; öğüt verircesine söylenir.*)

Yine yanlış pantolon giymişsiniz. Sizinle ne yapacağım bilmem ki!

VARYA

(*Sessiz*)

Anya uyuyor.

(*Usulca pencereyi açar.*)

Güneş doğdu artık, hava ılındı. Anneciğim, şu ağaçların güzelliğine bakın. Ne harika! Tanrım, ne güzel hava. Sığırcıklar ötüşüyor!

GAYEV

(*Öteki pencereyi açar.*)

Bahçe baştan aşağı beyaza kesmiş. Unutmadın ya Luba? Bu uzun yol, uzatılmış bir kemer gibi, öylece dümdüz uzar gider. Ay ışığıyla aydınlanmış gecelerde pırıl pırıldır. Anımsıyor musun? Unutmadın ya?

L. ANDREYEVNA

(*Pencereden bahçeye bakar.*)

Ah çocukluğum benim, o lekesiz yıllar! Bu odada uyur, buradan bahçeye bakardım, her sabah mutluluk da uyanırdı benimle. Bu bahçe o zamanlar da böyleydi tıpkı, hiçbir şey değişmemiş.

(*Sevinçle güler.*)

Her yer bembeyazdı! Ah bahçem benim! O karanlık, pis sonbahardan ve buz gibi kışın ardından yine taptaze olur, neşeyle dolarsın; melekler asla terk etmez seni... Ah bağrımdaki taşı, omzumdaki yükü atabilseydim, unutabilseydim geçmişi!

GAYEV

Ya, şimdi bahçe borç yüzünden satılacak, ne tuhaf...

L. ANDREYEVNA

Bakın, müteveffa annem bahçede yürüyor... Beyaz bir giysisi var!

(*Neşeyle güler.*)

Gerçekten o.

GAYEV

Nerede?

VARYA

Tanrı sizi esirgesin anneciğim.

L. ANDREYEVNA

Yok kimse, bana öyle gelmiş. Sağda, yolun kameriyeye dönen kıvrımında beyaz bir ağaç kadın gibi eğilmiş...

(Sırtında aşınmış bir öğrenci üniformasıyla Trofimov girer; gözlüklüdür.)

L. ANDREYEVNA

Ne harika bir bahçe bu! Beyaz çiçek yığınları, mavi gök...

TROFİMOV

Lubov Andreyevna!

(L. Andreyevna ona bakar.)

Sizi selamlayacak, hemen çıkıp gideceğim.

(L. Andreyevna'nın elini hararetle öper.)

Sabaha kadar beklemem emredilmişti ama sabrım yetmedi...

(L. Andreyevna tanıyamadan bakmaktadır.)

VARYA

(Gözyaşları içinde)

Petya Trofimov bu.

TROFİMOV

Petya Trofimov. Grişanızın eski öğretmeni... Tanınmayacak kadar değiştim mi gerçekten?

(L. Andreyevna onu kucaklar ve sessizce ağlar.)

GAYEV

(Üzgün)

Yeter Luba, yeter.

VARYA

(Ağlar.)

Yarına kadar beklemenizi söylemiştim size Petya.

L. ANDREYEVNA

Grişam benim... Oğulcuğum... Grişa... oğlum...

VARYA

Elden ne gelir anneciğim. Tanrı öyle istedi.

TROFİMOV

(Yumuşak, ağlamaklı)

Yeter, yeter...

L. ANDREYEVNA

(Sessizce ağlar.)

Oğulcuğum öldü, boğuldu... Ne için? Ne için dostum?

(*Sesini alçaltarak*)

Anya uyuyor orada, bense bağıra bağıra konuşuyorum. Gürültü yapıyorum... Size ne oldu Petya? Ne diye kötülediniz böyle? Ne diye yaşlandınız?

TROFİMOV

Trende bir köylü karısı, sünepe beyefendi dedi bana.

L. ANDREYEVNA

O zamanlar çocuktunuz, sevimli bir öğrenciydiniz, şimdi saçlarınız dökülmüş, gözlük... Herhalde öğrenci değilsinizdir artık?

(*Kapıya gider.*)

TROFİMOV

Sanırım sonsuza kadar öğrenci kalacağım ben...

L. ANDREYEVNA

(*Kardeşini öper, sonra Varya'yı.*)

Hadi gidip yatalım... Sen de yaşlanmışsın Leonid.

PİŞÇİK

(*Onun ardı sıra giderek*)

Demek uyuyacağız şimdi... Oh, damla hastalığım nüksetti yine. Ben sizde kalayım... Lubov Andreyevna, ruhum; yarın sabah da iki yüz kırk rublecik bulabilsek...

GAYEV

Hep aynı terane...

PİŞÇİK

İki yüz kırk ruble... ipotek faizlerini ödeyeceğim...

L. ANDREYEVNA

Para yok bende cancağızım.

PİŞÇİK

Yemin ederim iade edeceğim iki gözüm... Çok bir şey değil ki...

L. ANDREYEVNA

Peki, peki, Leonid versin... Sen ver Leonid.

GAYEV

Veririm, avucunu yalasın.

L. ANDREYEVNA

Ver, ne yapalım... ihtiyacı varmış... iade edecekmiş.

(*L. Andreyevna, Trofimov, Pişçik ve Firs çıkarlar. Gayev, Varya ve Yâşa kalır.*)

GAYEV

Kız kardeşim har vurup harman savurma alışkanlığını bırakmamış hâlâ.

(*Yâşa'ya*)

Biraz ötede dur aslanım, leş gibi tütün kokuyorsun.

YÂŞA

(*Alaycı*)

Siz de, Leonid Andreyiç, nasıldıysanız öylece kalmışsınız.

GAYEV

Ne?

(*Varya'ya*)

Ne dedi bu?

VARYA

(*Yâşa'ya*)

Annen köyden gelmiş, dünden beri uşaklar bölmesinde bekliyor seni, görüşmek istiyor.

YÂŞA

Tanrı yolunu açık etsin!

VARYA

Seni utanmaz seni!

YÂŞA

Çok lazımdı. Yarın da gelebilirdi.

(*Çıkar.*)

VARYA

Anneciğim hep eskisi gibi. En ufak bir değişiklik yok. Ona kalsa elimizde avucumuzda ne varsa, ona buna dağıtır.

GAYEV

Öyle...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Eğer bir hastalığa karşı çok fazla tedavi öneriliyorsa, bu hastalığın tedavisi yok demektir. Düşünüyorum, kafamı çatlatıyorum, bir sürü çare geliyor aklıma, bir sürü. Ama bu, doğru dürüst tek bir çare yok demektir. Birinden mirasa konmak, Anyamızı çok zengin biriyle evlendirmek, Yaroslavl'a gidip yaşlı kontes teyzede şansımızı denemek, bunların hepsi de pek güzel olurdu. Teyze çok zengindir.

VARYA

(Ağlar.)

Tanrı yardımcınız olsun...

GAYEV

Bırak şimdi zırlamayı. Teyze çok zengin ama bizi sevmiyor. Kız kardeşim önce soylu olmayan birine, bir dava vekiline vardı.

(Anya kapıda görünür.)

Soylu olmayan birine vardı ve daha sonra da pek erdemlice davrandı denemez. Çok iyi, çok tatlı bir insan, çok seviyorum, ama hafifletici nedenler ne olursa olsun, yine de kusurlu olduğunu kabul etmemiz gerek. Zaten en ufak bir davranışında bile hissediliyor bu.

VARYA

(Fısıltıyla)

Anya kapıda.

GAYEV

Kim?

(Kısa bir sessizlik.)

Şaşılacak şey, sağ gözüme bir şeyler oldu... iyi göremiyorum. Perşembe günü bölge mahkemesindeydim de.

(Anya girer.)

VARYA

Ne diye uyumuyorsun Anya?

ANYA

Uyuyamıyorum. Uyku tutmuyor.

GAYEV

Miniğim benim.

(*Anya'nın yüzünü, ellerini öper.*)

Çocuğum...

(*Gözyaşları içinde*)

Sen benim yeğenim değil meleğimsin, her şeyimsin benim. İnan bana, inan...

ANYA

Sana inanıyorum dayı. Herkes seviyor, sayıyor seni... Fakat, dayıcığım, susman gerekiyor, susman. Benim annem ve kendi kız kardeşin hakkında ne diyordun öyle? Ne diye söyledin bunu?

GAYEV

Haklısın, haklısın...

(*Anya'nın eliyle kendi yüzünü kapar.*)

Gerçekten korkunç bir şey bu. Tanrım! Tanrı beni kurtarsın! Bugün de dolabın önünde bir söylev çektim!.. Ne aptallık! Daha söylevi bitirdiğim anda anlamıştım aptallık ettiğimi.

VARYA

Doğru dayıcığım, sussanız daha iyi olur. Susun, hepsi o kadar.

ANYA

Susarsan kendin de rahat edeceksin.

GAYEV

Susacağım.

(*Anya'nın ve Varya'nın ellerini öper.*)

Susacağım. Sadece işten söz edeceğim. Perşembe günü bölge mahkemesindeydim, birkaç arkadaşla konuştum, söylediklerinden anladığıma göre, faiz ödeyerek, bono karşılığında bankadan borç para alınabiliyor.

VARYA

Tanrı yardımcınız olsun!

GAYEV

Salı günü gidip yine konuşacağım.

(*Varya'ya*)

Zırlamayı kes.

(*Anya'ya*)

Annen Lopahin'le konuşacak; Lopahin ona olmaz demez... Sen de dinlenir dinlenmez, Yaroslavl'a, kontes ninene gideceksin. Böylece üç koldan birden hareket edersek bu işi hallederiz. Faizleri öderiz, kuşkum yok bundan...

(*Ağzına bir akide şekeri atar.*)

Şerefim üzerine, istediğiniz her şey üzerine yemin ederim ki, çiftlik satılmayacak!

(*Coşkun*)

Mutluluğum üzerine yemin ederim! İşte sana elimi uzatıyorum, eğer engellemezsem bu açık artırmayı, alçak adam, şerefsiz adam de bana! Tüm varlığım üzerine yemin ederim!

ANYA

(*Yeniden yatışmıştır, mutludur.*)

Ne kadar iyisin dayı, ne kadar akıllısın!

(*Kucaklar.*)

İçim rahatladı! Yatıştım! Mutluyum!

(Firs girer.)

FİRS

(*Sitemle*)

Leonid Andreyiç, hiç mi Tanrı korkusu yok sizde. Ne zaman uyuyacaksınız?

GAYEV

Hemen, hemen. Sen git Firs. Ben artık kendim soyunurum. Eh, çocuklar, hadi *bye-bye*... Ayrıntıları yarın konuşuruz. Şimdi gidip yatın siz de.

(*Anya'yı ve Varya'yı öper.*)

Seksenli yılların adamıyım ben... Geçmiş yıllarla övünecek değilim ama, yine de kendime güven duymam için yaşamda başımdan çok şey geçtiğini söyleyebilirim. Köylülerin beni sevmeleri boşuna değil. Köylüyü tanımak gerek! Onunla hangi...

ANYA

Dayı. Başladın yine...

VARYA

Dayıcığım, susun.

FİRS

(*Sert*)

Leonid Andreyeviç!

GAYEV

Gidiyorum, gidiyorum... Yatın, uyuyun. İki banttan ortaya! Beyaz topa bir vuruş...

(*Çıkar. Ardı sıra Firs de tıpış tıpış yürür.*)

ANYA

İçim rahatladı şimdi. Yaroslavl'a gitmek istemiyorum, ninemi sevmiyorum, ama yine de rahatladım. Teşekkürler sana dayı.

(*Oturur.*)

VARYA

Uyumalı artık. Gidiyorum ben. Burada sen yokken tatsızlıklar oldu. Eski uşak odasında, biliyorsun, yaşlı uşaklar oturur sadece: Yefimuşka, Polya, Yevstigney, bir de Karp. Birtakım dolandırıcıları da yanlarında geceletmeye başladılar, sesimi çıkarmadım. Bir de söylenti çıkarmışlar: Sözde, eli sıkılıktan, yaşlı uşaklara yiyecek olarak nohuttan başka bir şey vermiyormuşum. Görüyor musun!.. Bütün bu laflar da Yevstigney'in başının altından çıkıyor... Peki, dedim... Madem öyle, görürsün sen. Çağırdım Yevstigney'i...

(*Esner.*)

Geldi... Yevstigney dedim, bana nasıl yaparsın bunu, sersem...

(*Anya'ya bakar.*)

Aneçka!

(*Kısa bir sessizlik.*)

Uyumuş!..

(*Anya'nın koluna girer.*)

Yatağa gidelim hadi... Gidelim!

(*Anya'yı götürür.*)

Canımın içi uyudu! Gidelim...

(*Çıkarlar.*)

(*Bahçenin arkalarından bir yerden bir çobanın çaldığı kavalın sesi gelmektedir. Trofimov sahneden geçer; Varya'yla Anya'yı görünce durur.*)

VARYA

Şşşş... Uyuyor... uyuyor... Gidelim canımın içi.

ANYA

(Usulca, yarı uykuda)

Nasıl yorulmuşum... Hep çanlar, çanlar... Dayı, sevgili dayıcığım... Annem... Dayım...

VARYA

Gidelim yavrucuğum, gidelim...

(*Anya'nın odasına girerler.*)

TROFİMOV

(*Sevecen*)

Güneşim benim! İlkbaharım!

PERDE

II. Perde

Kır. Yana kaykılmış, çoktan terk edilmiş bir şapel. Yanında bir kuyu; bir zamanlar mezar taşı oldukları anlaşılan büyük taşlar, eski bir tahta sıra. Gayevlerin çiftliğine giden yol görünür. Yanda, biraz uzakta, yukarı doğru uzanan kavakların gölgeli görüntüsü; vişne bahçesi oradan başlamaktadır. Uzakta art arda telgraf direkleri ve çok çok uzakta, ufuk çizgisinde, büyük kentin ancak çok iyi ve açık havalarda görülebilen belli belirsiz silueti. Güneş batmak üzeredir. Şarlotta, Yâşa ve Dunyaşa tahta sırada oturmaktadırlar. Yepihodov yanlarında durmuş, gitar çalmaktadır. Hepsi düşünceye dalmıştır. Başında eski bir kasket olan Şarlotta omzundan tüfeğini çıkarır, kemerinin tokasını düzeltir.

ŞARLOTTA

(*Düşünceli*)

İyi ki kimlik kartım yok da, kaç yaşında olduğumu bilmiyorum, hep gençmişim gibi geliyor bana. Küçük bir kız olduğum sırada babamla annem panayırlara gider, çok güzel numaralar yaparlardı. Ben de ölüm saltosu atar, çeşit çeşit numaracıklar yapardım. Babacığımla anneciğim öldükten sonra, bir Alman hanımefendi beni alıp okuttu. Böylece yetiştim, sonra da mürebbiye oldum. Fakat nere-

liyim, kimim, bilmiyorum... Akrabalarım kimdir, evlendiler mi... bilmiyorum.

(*Cebinden bir hıyar çıkarıp yemeye başlar.*)

Hiçbir şey bilmiyorum.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Canım öyle konuşmak istiyor ki. Ama kiminle konuşacaksın... Kimsem yok.

YEPİHODOV

(*Gitarla çalıp söyler.*)

"Bana ne dünya telaşından, bana ne dosttan düşmandan..." Mandolin çalmak ne güzel oluyor!

DUNYAŞA

Mandolin değil o, gitar...

(*Küçük bir el aynasına bakarak pudralanır.*)

YEPİHODOV

Bir aşk çılgını için bu bir mandolindir...

(*Mırıldanır.*)

"Karşılıklı aşkın ateşiyle ısınırdı yürek..."

(*Yâşa şarkıya katılır.*)

ŞARLOTTA

Ne korkunç şarkı söylüyor bu insanlar... Uy!.. Çakallar gibi...

DUNYAŞA

(*Yâşa'ya*)

Yine de yurtdışında olmak ne mutluluk değil mi?

YÂŞA

Evet, kuşkusuz. Düşüncenizi kabul etmemem olanaksız.

(*Esner. Sonra bir sigara tüttürür.*)

YEPİHODOV

Anlaşılır bir şey. Yurtdışında her şey çoktandır tam kıvamında.

YÂŞA

Gerçekten öyle.

YEPİHODOV

Ben aydın bir insanımdır, çok ilginç çeşitli kitaplar okurum, fakat yönleri bir türlü anlayamıyorum. Sonra, doğrusu ya, yaşamak ya da kendini vurmak, benim için fark etmez, fakat yine de yanımda bir revolver taşıyorum. Bakın...

(*Tabancayı gösterir.*)

ŞARLOTTA

Hıyarı yiyip bitirdim. Şimdi gidiyorum.

(*Tüfeği yine omzuna takar.*)

Yepihodov, çok akıllı ve çok korkunç bir adamsın; kadınların seni çılgınca sevmesi gerek. Brr!

(*Uzaklaşırken*)

Ne kadar akıllı olurlarsa olsunlar yine de aptal bunlar... Konuşabileceğim kimse yok... Hep yalnızım, yalnız, hiç kimsem yok... Kimim ben, neden varım, belli değil...

(*Ağır ağır uzaklaşır.*)

YEPİHODOV

Doğrusu ya, başka konulara değinmeden, kendimi anlatacak olursam, yazgımın bana karşı çok acımasız olduğunu söylemem gerekiyor, kasırganın küçük bir tekneyle oynaması gibi oynuyor benimle; hadi yanıldığımı varsayalım, öyleyse neden bu sabah uyandığımda, sözün gelişi, baktım, göğsümün üstünde korkunç iri bir örümcek duruyor... İşte böyle.

(*İki eliyle gösterir.*)

Sonra bir bardak kvas içeyim desem, bakıyorum, son derece sevimsiz bir şey var içinde, hamamböceği cinsinden...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Buckle'dan bir şey okudunuz mu?

(*Kısa bir sessizlik.*)

Sizi bir çift sözle rahatsız etmek istiyorum Avdotya Fedorovna.

DUNYAŞA

Söyleyin.

YEPİHODOV

Sizinle baş başa olmayı tercih ederim...

(*İçini çeker.*)

DUNYAŞA

(*Utanıp sıkılarak*)

Pekâlâ... Ancak önce bana harmaniyemi getirin... Dolabın yanında duruyor... Burası biraz serinledi de.

YEPİHODOV

Baş üstüne... Hemen getireyim... Şimdi biliyorum artık revolverimle ne yapacağımı...

(*Gitarı alır, çala çala uzaklaşır.*)

YÂŞA

Yirmi iki musibet!.. Sersemin teki, doğrusunu söylemek gerekirse...

(*Esner.*)

DUNYAŞA

Umarım kendini vurmaz.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Sinirli, kaygılı biri olup çıktım, her şey beni kaygılandırıyor. Bey evine hizmete alındığımda küçük bir kızdım. Artık köy yaşamına alışkanlığı yitirdim. Bakın ellerime, hanımefendi elleri gibi akça pakça oldular. Soylular gibi öyle nazlı, öyle çıtkırıldım oldum ki, her şeyden korkuyorum... Korkunç bir şey bu... Yâşa, beni aldatacak olursanız, sinirlerim ne olur bilemiyorum...

YÂŞA

(*Kızı öper.*)

Fıstığım! Kuşkusuz her genç kız kendini bilmelidir, kötü davranışlı kızlardan hiç hazzetmem.

DUNYAŞA

Sizi tutkuyla sevdim, çok kültürlüsünüz, her konuda fikir yürütebilirsiniz.

(*Kısa bir sessizlik.*)

YÂŞA

(*Esner.*)

E-e-vet... Bence, eğer bir genç kız birini seviyorsa, ahlaksızlık yapıyor demektir...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Açık havada sigara içmek pek hoş oluyor...

(*Kulak kabartır.*)

Gelen var... Efendilerimiz geliyor...

(*Dunyaşa tutkuyla kucaklar onu.*)

Doğru eve gidin, ırmakta yüzmekten dönüyormuş gibi, bu yoldan gidin. Karşılaşırsanız sizinle buluştuğumuzu sanacaklar. Bunu istemem.

DUNYAŞA

(*Hafifçe öksürür.*)

Sigara dumanından başım ağrıdı...

(*Çıkar.*)

(*Yâşa yalnızdır. Şapelin yakınında oturmaktadır. L. Andreyevna, Gayev, Lopahin girerler.*)

LOPAHİN

Kesin olarak karar vermek gerek, zaman bizi beklemiyor. Soru çok basit aslında. Toprağı yazlık yapımı için kiraya vermek istiyor musunuz, istemiyor musunuz? Yanıtı da tek sözcük: Evet ya da hayır. Tek bir sözcük!

L. ANDREYEVNA

Bu iğrenç sigaraları kim içmiş burada...

(*Oturur.*)

GAYEV

Demiryolu döşendi, her şey çok kolaylaştı.

(*Oturur.*)

Kente gittik, yemeğimizi yedik, döndük. Hepsi bir gün içinde. Şimdi eve gidip bir parti bilardo oynayayım... Sarı top ortaya!

L. ANDREYEVNA

Yeterince vaktin var.

LOPAHİN

Tek bir sözcük sadece!

(*Yalvarırcasına*)

Ama yanıt verin bana.

GAYEV

(*Esneyerek*)

Ne dediniz?

L. ANDREYEVNA

(*Para çantasına bakar.*)

Dün çok param vardı, bugün çok az. Zavallı Varyacığım, fazla masraf olmasın diye süt çorbasıyla doyuruyor herkesi. Mutfaktaki ihtiyarlara da nohuttan başka bir şey vermiyor. Bense anlamsızca har vurup harman savuruyorum.

(*Para çantasını düşürür, altın paralar saçılır.*)

Eh, döküldüler işte...

(*Hüzünlenmiştir.*)

YÂŞA

İzninizle hemen toplayayım efendim.

(*Paraları toplar.*)

L. ANDREYEVNA

Teşekkür ederim Yâşa. Ne diye yemek yemeye gittim sanki... Berbat bir müzikli restoran, masa örtüleri sabun kokuyor... Ne diye bu kadar çok içiyorsun Lenya? Ne diye bu kadar çok yiyorsun? Ne diye bu kadar çok konuşuyorsun? Bugün restoranda yine çok konuştun ve hepsi de yersizdi. Yetmişli yıllar üstüne, dekadanlar üstüne... Kime bu laflar? Garsonlara dekadanlardan söz etmek!..

LOPAHİN

Evet.

GAYEV

(*Elini sallar.*)

Ben iflah olmam, bu açık...

(*Yâşa'ya sinirli*)

Nedir bu, ne diye durmadan göz önünde dolaşıp duruyorsun...

YÂŞA

(Güler.)

Sesinizi duyduğumda gülmemi tutamıyorum...

GAYEV

(*Kız kardeşine*)

Ya ben, ya o...

L. ANDREYEVNA

Gidin burdan Yâşa, çekilin karşımdan.

YÂŞA

(*L. Andreyevna'ya para kesesini verir.*)

Hemen gidiyorum.

(*Gülmesini zor tutarak*)

Hemen...

(*Çıkar.*)

LOPAHİN

Yurtluğunuzu zenginlerden Deriganov satın almaya hazırlanıyor. Açık artırmaya bizzat gelecekmiş diyorlar...

L. ANDREYEVNA

Siz bunu nerden duydunuz?

LOPAHİN

Kentte konuşuyorlar.

GAYEV

Yaroslavl'daki teyze para göndereceğini vaat etti ya, ne zaman ve ne kadar, belli değil...

LOPAHİN

Hiçbir fikriniz yok mu? Yüz bin, iki yüz bin?

L. ANDREYEVNA

Yok canım... On-on beş bin gönderse, ona da şükür.

LOPAHİN

Kusura bakmayın ama, sizin kadar aklı havada, sizin ka-

dar işten anlamaz, sizin kadar tuhaf insanlara rastlamadım daha. Size, kendi anadilinizde çiftliğinizin satılması söyleniyor ve siz bunu anlamıyorsunuz.

L. ANDREYEVNA

Ne yapalım peki? Akıl verin, ne yapalım?

LOPAHİN

Size durmadan bunu anlatıyorum ya. Her gün aynı şeyi söylemekten dilimde tüy bitti. Vişne bahçesini de, çiftlik arazisini de yazlık yapımı için kiraya vermelisiniz ve bunu hemen, bir an önce yapmak zorundasınız; çünkü açık artırma günü gelip çattı! Anlayın artık, anlayın bunu! Bir kere şu yazlık konusunda kesin karara varın. Avuç dolusu para vereceklerdir ve kurtulacaksınız.

L. ANDREYEVNA

Yazlık, yazlıkçılar... Bağışlayın ama, çok bayağı...

GAYEV

Seninle tümüyle aynı kanıdayım.

LOPAHİN

Ya hüngür hüngür ağlayacak, ya avazım çıktığı kadar bağıracak, ya da düşüp bayılacağım şimdi. Yok artık! Canıma okudunuz be!

(*Gayev'e*)

Siz bir sümsüksünüz!

GAYEV

Ne?

LOPAHİN

Sümsük!

(*Çıkıp gitmek ister.*)

L. ANDREYEVNA

(*Ürkmüş*)

Yo gitmeyin, kalın burada cancağızım. Rica ediyorum. Belki bir şeyler düşünürüz!

LOPAHİN

Bunda düşünülecek ne var!

L. ANDREYEVNA

Gitmeyin rica ederim. Sizinle birlikte ne de olsa daha neşeliyiz.

(Kısa bir sessizlik.)

Kötü bir önsezi var içimde, sanki evimiz üstümüze çökecekmiş gibi...

GAYEV

(Dalgınlıkla)

Köşeye bir çiftleme... Ortada çapraz vuruş...

L. ANDREYEVNA

İşlediğimiz günahların cezası...

LOPAHİN

Ne günahınız olacak sizin...

GAYEV

(Ağzıma bir akide şekeri atarak)

Sözde varımı yoğumu akide şekerine harcamışım... öyle diyorlar...

(Güler.)

L. ANDREYEVNA

Benim ne günahım olacak, ha?.. Bir çılgın gibi, her an, durmaksızın saçıp savurdum paralarımı... Ve borçlanmaktan başka işi olmayan biriyle evlendim. Kocamın ölümüne şampanya neden oldu –çok içki içerdi– ve ne yazık ki birisine tutuldum hemen arkasından. Karşılıklı bir ilişkiye dönüştü bu ve tam bu sırada –bu benim ilk cezalandırılışımdı ve darbe başıma indi dosdoğru– oğlum... boğuldu ırmakta, biliyorsunuz. Yurtdışına attım kendimi büsbütün, hiçbir zaman dönmemek üzere, bu ırmağı görmemek için bir daha... Gözlerimi kapadım, koştum bilinçsizce. O da ardım sıra, acımasızca, kabaca izledi beni... Menton yakınlarında bir yazlık satın aldım, çünkü o hastalanmıştı orada. Ve tam üç yıl, gece gündüz, dinlenmek nedir bilmedim; hasta yedi bitirdi beni, ruhumu kuruttu. Ve geçen yıl, yazlığı borçlarımız yüzünden

sattıktan sonra Paris'e gittim. Orada da soyup soğana çevirdi beni, bıraktı sonra, bir başka kadınla çekip gitti... Kendimi zehirleyip öldürmeyi denedim... Ne kadar aptalca, ne kadar utanç verici... Sonra ansızın Rusya, yurdum çekti beni... Kızım...

(Gözyaşlarını siler.)

Tanrım, Tanrım, acı bana, bağışla günahlarımı! Cezalandırma daha fazla!

(Cebinden bir telgraf çıkarır.)

Bugün Paris'ten aldım. Bağışlamamı diliyor, döneyim diye yalvarıyor...

(Telgrafı yırtar.)

Sanki müzik sesi geliyor bir yerlerden.

(Kulak kabartır.)

GAYEV

Bizim ünlü Yahudi orkestrası bu. Dört keman, flüt ve kontrbas, anımsadın mı?

L. ANDREYEVNA

Hâlâ duruyor mu onlar? Bir fırsatta bize çağıralım da bir akşam partisi düzenleyelim.

LOPAHİN

(Kulak kabartır.)

İşitilmiyor...

(Ezgiyi usuldan mırıldanır.)

"Almanlar, parayı göster, Rusu Fransıza çevirsinler."

(Güler.)

Dün tiyatroda seyrettiğim oyun ne güzeldi, çok gülünçtü.

L. ANDREYEVNA

Gülünç bir şey görmüyorum ben... Oyun değil de kendinizi seyretseniz daha iyi olur. Ne kadar renksiz bir yaşamı var hepinizin, ne kadar çok boş laf ediyorsunuz.

LOPAHİN

Doğru. Niye gizlemeli ki, aptalca yaşıyoruz...

(Kısa bir sessizlik.)

Babam köylüydü, odunun tekiydi, aklı hiçbir şeye ermezdi, beni okutmadı, kafayı çekip dayak atmayı bilirdi sadece, hem de her zaman sopayla. Aslında ben de ondan farksızım, salağın, odunun tekiyim. Hiçbir şey okumam. İmlam derseniz, berbattır. Hem öylesine berbattır ki, ne zaman bir şey yazmak zorunda kalsam utancımdan yerin dibine geçerim.

L. ANDREYEVNA

Sizin evlenmeniz gerek dostum.

LOPAHİN

Evet... Bu doğru.

L. ANDREYEVNA

Bizim Varya'yla evlenseniz iyi edersiniz. Çok iyi bir kızdır.

LOPAHİN

Evet.

L. ANDREYEVNA

Alçakgönüllü, yalın bir insandır o, bütün gün çalışıp didinir; hepsinden önemlisi de, seviyor sizi. Siz de çoktandır hoşlanıyorsunuz ondan.

LOPAHİN

Daha ne! Ben razıyım... Çok iyi kız.

(*Kısa bir sessizlik.*)

GAYEV

Bana da bankada bir görev önerdiler. Yılda altı bin... Duydun mu?

L. ANDREYEVNA

Hadi ordan!..

(*Bir palto taşıyarak Firs girer.*)

FİRS

Lütfen beyim, giyinin, hava nemli.

GAYEV

(*Paltoyu giyer.*)

Sen de sıktın artık.

FİRS

Hadi, hadi... Sabahtan bir haber vermeden çıkıp gittiniz.

(*Gayev'i süzer.*)

L. ANDREYEVNA

Nasıl da yaşlandın Firs!

FİRS

Ne buyurdunuz?

LOPAHİN

Çok yaşlandın diyorlar.

FİRS

Çok oldu, yaşıyorum... Beni evlendirmek istediklerinde daha babacığınız dünyaya gelmemişti...

(*Güler.*)

Bizi serbest bırakan yasa çıktığındaysa, ben artık oda hizmetçilerinin başındaydım. O zaman serbest olmak istemedim, efendilerin yanında kaldım.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Çok sevinçliydi herkes, gözümün önüne geliyor da şimdi, ama neye sevindiklerini kendileri de bilmiyordu.

LOPAHİN

Yasa çıkmadan önceki zamanlar çok iyiydi. Ne de olsa kamçılıyorlardı sizi.

FİRS

(*Duymaz.*)

Tabii. Köylü efendisini, efendi köylüsünü bilirdi o zaman; şimdi her şey karmakarışık oldu, hiçbir şey anlaşılmıyor.

GAYEV

Sus Firs. Yarın kente gitmem gerekecek. Beni bir general le tanıştırmayı vaat ettiler, bonoları ciro edebilirmiş.

LOPAHİN

Bu yolla hiçbir şey elde edemezsiniz. Emin olun, faizleri bile ödeyemezsiniz.

L. ANDREYEVNA

Ona bakmayın siz, sayıklıyor. General meneral yok.

(*Trofimov, Anya ve Varya girerler.*)

GAYEV

İşte bizimkiler geliyor.

ANYA

Annem orada.

L. ANDREYEVNA

(*Sevecen*)

Gelin, gelin... Sevgili kızlarım benim...

(*Anya'yı ve Varya'yı kucaklayarak*)

Ah bir bilseydiniz, ikinizi de nasıl sevdiğimi. Oturun yanı başıma; hah şöyle.

(*Herkes oturur.*)

LOPAHİN

Bizim ebedi öğrenci her zamanki gibi kızlarla geziyor.

TROFİMOV

Sizi ilgilendirmez.

LOPAHİN

Neredeyse elli yaşına basacak, hâlâ öğrenci.

TROFİMOV

Aptalca şakalarınızdan vazgeçin.

LOPAHİN

Bunda bozulacak ne var, ne tuhaf adamsın.

TROFİMOV

Bana sataşmaktan vazgeçsen iyi edersin.

LOPAHİN

(*Güler.*)

Sorabilir miyim, beni nasıl görüyorsunuz?

TROFİMOV

Sizi şöyle görüyorum Yermolay Alekseyiç. Varlıklı bir insansınız, yakında milyoner olacaksınız. Yoluna çıkan her şeyi yiyip yutan açgözlü bir canavar, metabolizma olgusu bakımından nasıl gerekliyse, sen de öyle gereklisin.

(*Herkes güler.*)

VARYA

Petya, siz en iyisi gezegenlerden söz edin.

L. ANDREYEVNA

Yok, hadi dünkü konuşmayı sürdürelim.

TROFİMOV

Hangi konudaydı bu konuşma?

GAYEV

Gururlu insan konusunda.

TROFİMOV

Dün çok konuştuk ama bir sonuca varamadık. Sizin görüşünüze göre, gururlu insanın kişiliğinde gizemli bir şeyler olmalıdır. Belki kendinize göre siz de haklısınız, fakat meseleyi çetrefilleştirmeden yalın biçimde ele alacak olursak, insan mademki çok büyük ölçüde kaba ve akılsızdır, mademki derin biçimde mutsuzdur, o zaman nedir gurur? Gururun ne anlamı var? Kendi kendimize hayran olmaktan vazgeçmeliyiz. Yapılacak tek şey çalışmaktır.

GAYEV

Ne yaparsan yap öleceksin.

TROFİMOV

Kim bilir? Ve ne demektir ölüm? Belki insanın yüz duygusu var da, insan öldüğünde bunlardan bizim tanıdığımız beş tanesi ölmektedir de, öteki doksan beş tanesi canlı kalmaktadır.

L. ANDREYEVNA

Petya, ne kadar akıllısınız!..

LOPAHİN

(*Alayla*)

Dehşet!

TROFİMOV

İnsanlık, sahip olduğu güçleri yetkinleştirerek ileriye doğru gidiyor. Onun bugün akıl erdiremediği şeyler, bir zaman gelecek, elle tutulurcasına anlaşılır olacaktır; fakat çalışmalıyız, gerçeği arayanlara tüm gücümüzle destek ol-

malıyız. Rusyamızda şimdilik çok az kişi çalışıyor. Benim tanıdığım aydınların büyük çoğunluğu hiçbir şey araştırmaz, hiçbir şey yapmaz ve şimdilik kıllarını bile kıpırdatmazlar. Kendilerini aydın diye adlandırırlar ya, hizmetçi kadını "sen" diye çağırır, köylülere hayvana davranır gibi davranırlar. Doğru dürüst öğrenim görmezler, ciddi hiçbir şey okumazlar, hemen hemen hiçbir şey yapmazlar, bilimin sadece sözünü ederler, sanattan pek az anlarlar. Hepsi ciddidir, hepsinin yüzünden düşen bin parçadır, ciddiyet konusunda hiçbiri burnundan kıl aldırmaz, durmaksızın felsefe yaparlar... Ama tüm bu aydınların gözleri önünde işçiler çok kötü beslenmekte, yastıksız uyumakta; tahtakurularının cirit attığı, leş kokulu, rutubetli, ahlaksızlığın hüküm sürdüğü tek göz odalarda otuz kırk kişi barınmaktadırlar. Nereye baksak karanlık, rutubet, ahlaksızlık... Ve çok açık bir şey ki, bizde tüm iyi konuşmalar, sadece ve sadece başkalarını ve kendimizi kandırmak içindir. Gösterin bana, üstünde o kadar çok ve sık çene çaldığımız çocuk yuvalarımız hani nerde? Nerde okuma salonlarımız? Sadece romanlarda rastlıyoruz bunlara. Gerçek yaşamda kırıntıları bile yok. Var olan sadece pislik, bayağılık, Asyalılık... Asık suratlardan korkarım ben, sevmem onları, ciddi konuşmalardan korkarım. En iyisi susalım!

LOPAHİN

Biliyor musunuz, sabahları saat beşte kalkar, sabahın köründen akşama kadar çalışırım ben. Elimde para vardır her zaman, kendimin ve başkalarının parası. Çevremdeki insanların ne biçim kişiler olduklarını çok iyi görürüm. Namuslu, dürüst insanların ne kadar az olduğunu anlamak için herhangi bir iş yapmaya kalkışmak yeter. Bazı kereler uyku tutmadığında düşünürüm de, "Tanrım," derim, "sonsuz büyüklükte ormanlar verdin bizlere; göz alabildiğine geniş tarlalar, en derin ufuklar... Tüm bunlara sahip olan bizler gerçekten birer dev olabilmeliydik..."

L. ANDREYEVNA

Nerden çıkardın şimdi devleri... Masallarda iyidir onlar, insanı korkuturlar yoksa.

(*Sahnenin derinliğinden, gitarını çalarak Yepihodov geçer.*)

(*Düşünceli*)

Yepihodov geliyor...

ANYA

(*Düşünceli*)

Yepihodov geliyor.

GAYEV

Güneş battı baylar.

TROFİMOV

Evet.

GAYEV

(*Usuldan, şiir okur gibi*)

Ey doğa, ey olağanüstü varlık, sonsuz bir aydınlıkta parlarsın, olağanüstü bir güzellikle ve umursamazca... Ey kendisine anne dediğimiz; benliğinde yaşamın varlığını ve yokluğunu birleştirirsin. Can veren de, yok eden de sensin...

VARYA

(*Yalvarırcasına*)

Dayıcığım!

ANYA

Dayı, başladın yine!

TROFİMOV

Siz en iyisi sarı topu çift vuruşla ortaya gönderin.

GAYEV

Sustum, sustum.

(*Hepsi oturur, düşünceye dalarlar. Sessizlik. Sadece Firs'in usuldan homurdandığı duyulmaktadır. Ansızın, sanki gökten gelircesine, uzak bir ses, kopan bir telin gittikçe yavaşlayan kederli sesi duyulur.*)

L. ANDREYEVNA
Nedir bu?
LOPAHİN
Bilmem. Belki uzakta, kömür ocaklarında, bir vagon tellerden kopup düştü. Fakat çok uzakta bir yerde.
GAYEV
Belki de bir kuş bu... Balıkçıl türünden.
TROFİMOV
Ya da puhukuşu...
L. ANDREYEVNA
(*Ürperir.*)
Birden içim fena oldu nedense...
(*Kısa bir sessizlik.*)
FİRS
Felaketten önce de böyle olmuştu: Hem baykuş ötmüş hem de semaver durmaksızın uğuldamıştı.
GAYEV
Hangi felaketten önce?
FİRS
Serbest bırakılmamızdan...
(*Kısa bir sessizlik.*)
L. ANDREYEVNA
Dostlar, gidelim artık, hava kararıyor.
(*Anya'ya*)
Gözlerinde yaşlar var... Ne oluyor sana kızım?
(*Kucaklar.*)
ANYA
Hiç anne. Bir şeyim yok.
TROFİMOV
Bir gelen var.
(*Başında yıpranmış bir kasket, sırtında bir palto "yoldan geçen" görünür. Çakırkeyiftir.*)
YOLDAN GEÇEN
Söyler misiniz lütfen, burdan doğruca istasyona gidebilir miyim?

GAYEV

Gidebilirsiniz. Bu yolu izleyin.

YOLDAN GEÇEN

Candan teşekkürler...

(Öksürerek)

Harika bir hava...

(Bir şiir okur.)

"Kardeşim benim, acı çeken kardeşim... Kulak ver Volga'nın iniltisine..."

(Varya'ya)

Mademoiselle, şu karnı aç Rus'a otuz kopek verir misiniz?

(*Varya ürküp bağırır.*)

LOPAHİN

(*Sert*)

Her terbiyesizliğin bir ölçüsü vardır!

L. ANDREYEVNA

(*Aceleyle*)

Alın... işte...

(*Para çantasını karıştırır.*)

Gümüş yok... Neyse... Alın şu altını...

YOLDAN GEÇEN

Candan teşekkürler!

(*Çıkar.*)

(*Gülerler.*)

VARYA

(*Ürkmüş*)

Gidiyorum ben... Gidiyorum... Evde insanların yiyecek bir şeyi yok, siz tanımadığınız birine altın para veriyorsunuz...

L. ANDREYEVNA

Beni, bu aptal kafayı ne yapmalı bilmem ki! Ne kadar para kalmışsa, evde hepsini sana vereceğim. Yermolay Alekseyiç, bana biraz daha borç verin!..

LOPAHİN

Baş üstüne.

L. ANDREYEVNA

Gidelim baylar, vaktidir. Varya, seni de buracıkta kocaya verdik gitti, kutlarım.

VARYA

(*Gözyaşları arasından*)

Anne, böyle şeylerle alay edilmez.

LOPAHİN

Bir manastıra git Ohmeliya*...

GAYEV

Benimse ellerim titriyor, çoktandır bilardo oynamadım.

LOPAHİN

Ohmeliya, ey peri, dualarında beni aklından çıkarma!

L. ANDREYEVNA

Gidelim baylar. Akşam yemeğine az kaldı.

VARYA

Korkuttu beni. Yüreğim nasıl çarpıyor.

LOPAHİN

Baylar, size bir kez daha bildiriyorum. Yirmi iki ağustosta vişne bahçesi satılacak. Düşünün bunu!.. Düşünün!..

(*Trofimov'la Anya dışında hepsi çıkarlar.*)

ANYA

(*Gülerek*)

Yoldan Geçen sağ olsun. Varya'yı korkuttu da, yalnız kalabildik.

TROFİMOV

Varya korkuyor, ansızın birbirimize âşık oluruz diye bütün gün yanımızdan ayrılmıyor. Dar kafası, bizim aşkın da üstünde olduğumuzu kavrayamıyor. Adına aşk denilen, özgürlüğe ve mutluluğa engel o küçük ve saydam şeyin çevresinden dolanıp geçmek.

---

* Shakespeare'in *Hamlet* adlı tragedyasındaki Ophelia karakterine gönderme. (ç.n.)

İşte bizim yaşamımızın amacı ve anlamı. İleri! Biz orada, uzakta parıldayan parlak yıldızlara doğru gidiyoruz, bizi kimse tutamaz! İleri! Dostlar, geride kalmayın!

ANYA

(*Ellerini çırparak*)

Ne güzel konuşuyorsunuz!

(*Kısa bir sessizlik.*)

Bugün burası olağanüstü güzel!

TROFİMOV

Evet, hava harika.

ANYA

Bana ne yaptınız böyle Petya; ne yaptınız da vişne bahçesini eskisi gibi sevmiyorum artık. Öyle içten seviyordum ki onu, dünyada bizim bahçeden daha güzel bir yer yoktur gibi geliyordu bana.

TROFİMOV

Tüm Rusya bizim bahçemizdir. Dünya büyük ve çok güzel. Onda olağanüstü güzellikte pek çok yer var.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Bir düşünün Anya, sizin dedeniz, dedenizin dedesi, tüm atalarınız köle sahibi derebeyleriydiler. Şimdi soruyorum size, bahçenizdeki her bir vişneden, her bir yapraktan, her bir ağaç gövdesinden size insanların baktığını hissetmiyor musunuz; seslerini işitmiyor musunuz onların... Hepinizi, bugün yaşamakta olanlarınızı ve daha önce yaşamış atalarınızı, canlı insanların mülkiyetine sahip olmak çarpıklaştırdı... Ve böylece, anneniz, siz ve dayınız, başkalarının hesabına, borç karşılığında, kapınızın eşiğinden bile içeri sokmadığınız başka insanların sırtından yaşadığınızın farkında bile değilsiniz... En azından iki yüz yıl kadar geri kaldık. Henüz hiçbir şeyimiz yok. Geçmişe yönelik belirli bir görüşümüz yok. Sadece felsefe yapıyor, tasadan yakınıyor ya da kafayı çekip duruyoruz. Çok açık bir

şey ki, bugünü yaşamak için önce geçmişin kefaretini ödememiz, onun hesabını görmemiz gerekir. Bu kefaret de ancak acı çekerek, olağanüstü, sürekli bir emekle ödenir. Anlayın bunu Anya.

ANYA

Yaşadığımız ev çoktandır kendi evimiz değil artık. Ben de çıkıp gideceğim buradan, söz veriyorum.

TROFİMOV

Cebinizde çiftliğin bir anahtarı varsa, çıkarıp kuyuya atın onu ve alıp başınızı gidin. Rüzgâr gibi özgür olun.

ANYA

(*Coşku içinde*)

Ne güzel söylediniz!

TROFİMOV

İnanın bana Anya, inanın! Henüz otuz yaşında bile değilim, gencim daha, bir öğrenciyim. Fakat o kadar çok şeye katlanmam gerekti ki! Kış geldi mi, hasta, kaygılı, yoksul, bir dilenci gibi boynu bükük, çaresiz kalıyorum. Alın yazım beni nerelere savurmadı ki! Fakat ruhum yine de, her zaman, her dakika, gece gündüz, açıklanamaz önsezilerle doluydu. İçimde mutluluğun önsezileri var... Anya, görüyorum onu artık...

ANYA

(*Düşünceli*)

Ay doğuyor...

(*Yepihodov'un gitarıyla hep aynı hüzünlü ezgiyi çaldığı işitilmektedir. Ay doğar. Kavakların orada bir yerde, Anya'yı arayan Varya'nın, "Anya! Nerdesin?" diye seslendiği işitilir.*)

TROFİMOV

Evet, ay doğuyor.

(*Kısa bir sessizlik.*)

İşte ta kendisi, mutluluk, geliyor işte; gitgide yaklaşıyor; daha yakına, daha yakına geliyor, ayak seslerini işitiyo-

rum bile! Biz onu görmesek, tanımasak da ne çıkar! Başkaları görecektir!

(*Varya'nın sesi: "Anya! Nerdesin?*)

Yine bu Varya!

(*Kızgın*)

İnsanı çileden çıkarır!

ANYA

Ne yaparsın! Irmak kıyısına gidelim, orası sakindir.

TROFİMOV

Gidelim.

(*Giderler.*)

(*Varya'nın sesi: "Anya! Anya!"*)

PERDE

III. Perde

Salondan bir kapı boşluğuyla ayrılan konuk odası. Oda şamdanlı bir avizeyle aydınlatılmaktadır. İkinci perdede sözü edilen Yahudi orkestrasının, eşiğin arkasında çaldığı parçalar işitilmektedir. Akşam. Salonda grand-rond *dansı yapılmakta. S. Pişçik'in sesi:* "Promenade à une paire!"* *Çiftler konuk odasından çıkarlar. Birinci çift, Pişçik'le Şarlotta İvanovna; ikinci çift, Trofimov'la L. Andreyevna; üçüncü çift, Anya'yla posta memuru; dördüncü çift, Varya'yla istasyon şefi vb. Varya sessizce ağlamakta, dans ederken gözyaşlarını kurulamaktadır. Son çiftte Dunyaşa vardır. Konuk odasından geçerler. Pişçik bağırır:* "Grand-rond, balancez!"** *ve* "Les cavaliers à genoux et remerciez vos dames!"***

(*Frak giymiş olan Firs, bir tepside madensuyu getirir. Pişçik ve Trofimov konuk odasına girerler.*)

PİŞÇİK

Yüksek tansiyon var bende, bu yüzden iki kalp krizi geçirdim; dans etmem kolay değil, fakat derler ya hani, sürüye düştün mü ister havla, ister havlama, ama mutlaka kuyruk salla. Zaten bir at gibi sağlıklıyımdır. Müteveffa

* (Fr.) "Eşinizle ilerleyin!" (ç.n.)

** (Fr.) "*Grand-rond* için hazırlanın!" (ç.n.)

*** (Fr.) "Kavalyeler, diz çökerek eşlerinize teşekkür ediniz!" (ç.n.)

babam –mekânı cennet olsun, çok şakacıydı– bir gün kökenimiz konusunda konuşurken, Caligula'nın senatoda bindiği atın, biz Simeonov-Pişçiklerin en eski atası olduğunu söylemişti...

(*Oturur.*)

Fakat parasızlıktan daha beter şey yok! Aç köpek etten başka bir şeye inanmaz derler ya...

(*Bir an horlar ve hemen uyanır.*)

Ben de öyle... Aklımda fikrimde paradan başka bir şey yok...

TROFİMOV

Görünüşünüzde gerçekten de atı andıran bir şey var.

PİŞÇİK

Ne olmuş... At iyi hayvandır... Satarsın...

(*Yandaki odada bilardo oynandığı işitilir. Salonda, kapı boşluğunun altında Varya görünür.*)

TROFİMOV

(*Takılır.*)

Bayan Lopahina! Bayan Lopahina!

VARYA

(*Öfkeli*)

Sünepe beyefendi!

TROFİMOV

Evet, sünepe bir beyefendiyim ben, bununla da övünüyorum.

VARYA

(*Acıyla*)

Müzisyenleri kiraladılar ya, neyle ödeyecekler?

(*Çıkar.*)

TROFİMOV

(*Pişçik'e*)

Tüm yaşamınız boyunca, borç faizlerini ödemek için harcadığınız enerjiyi bir başka şeye harcamış olsaydınız, sanırım, eninde sonunda dünyanın altını üstüne getirebilirdiniz.

PİŞÇİK

Filozof... Nietzsche... büyük, çok ünlü... muazzam bir adam, akıllı... Yapıtlarında belirttiğine göre, sahte para yapılabilirmiş...

TROFİMOV

Siz Nietzsche okudunuz mu?

PİŞÇİK

Ben mi, yok canım... Daşenka söz etmişti. Öyle bir durumdayım ki şimdi, kalp para basmaktan başka çarem kalmadı... Öbür gün için üç yüz ruble ödemem gerekiyor... Yüz ellisini buldum...

(*Cebini yoklar. Kaygıyla*)

Paralar kaybolmuş, paraları kaybettim!

(*Ağlamaklı*)

Paralar nerde?

(*Sevinçli*)

Buradalarmış, astarın arkasında... Birden ter bastı...

(*L. Andreyevna ve Ş. İvanovna girerler.*)

L. ANDREYEVNA

(*Bir Lezgi ezgisi mırıldanarak*)

Niye bu kadar gecikti Leonid? Ne yapıyor kentte?

(*Dunyaşa'ya*)

Dunyaşa, müzisyenlere çay verin...

TROFİMOV

Anlaşılan açık artırma henüz yapılmadı.

L. ANDREYEVNA

Müzisyen çağırmamız da yersiz bizim, balo düzenlememiz de... Neyse...

(*Oturur ve usuldan ezgiyi mırıldanır.*)

ŞARLOTTA

(*Pişçik'e bir deste kart uzatarak*)

İşte size bir deste kart, şimdi aklınızdan herhangi bir kart geçirin.

PİŞÇİK

Geçirdim.

ŞARLOTTA

Kartları karın şimdi. Pek güzel. Verin bana; ah benim zavallı, sevimli Bay Pişçikim. *Ein, zwei, drei!** Şimdi bakın bakalım, o kart sizin yan cebinizde mi?..

PİŞÇİK

(Yan cebinden kartı çıkarır.)

Maça sekizlisi, ta kendisi!

(Şaşkın)

Tasavvur edebiliyor musunuz?

ŞARLOTTA

(Avucunda kart destesini tutarak, Trofimov'a)

Söyleyin çabuk, en üstteki kart hangisi?

TROFİMOV

Öyle mi? Hadi bakalım, maça kızı.

ŞARLOTTA

İşte burada!

(Pişçik'e)

Ee? Üstteki kart hangisi?

PİŞÇİK

Kupa beyi.

ŞARLOTTA

İşte!

(Diğer eliyle desteye vurur, deste yok olur.)

Bugün hava ne güzel!

(Yeraltından geliyormuşçasına gizemli bir kadın sesi yanıtlar onu: "O, evet, hava çok güzel hanımefendi.")

Siz benim idealimdeki insansınız...

(Ses: "Siz de hanımefendi, benim hoşuma gittiniz.")

İSTASYON ŞEFİ

(Alkışlayarak)

Bravo! Bayan Vantrilok!

PİŞÇİK

(Şaşkın)

---

* (Alm.) Bir, iki, üç. (ç.n.)

Tasavvur edebiliyor musunuz? Şarlotta İvanovna, büyüleyici kadın... Basbayağı âşık oldum...

ŞARLOTTA

Âşık mı oldunuz?

(*Omuz silker.*)

Siz hiç âşık olabilir misiniz? *Guter Mensche, aber schlechter Musikant.**

TROFİMOV

(*Pişçik'in omzuna vurarak*)

Yaman bir atsınız...

ŞARLOTTA

Şimdi bir numaraya daha ilginizi rica ederim.

(*Masadan bir şal alır.*)

İşte çok güzel bir şal, yok mu alıcısı?..

(*Şalı havada sallar.*)

Yok mu alan?

PİŞÇİK

(*Şaşkın*)

Tasavvur edebiliyor musunuz?

ŞARLOTTA

Ein, zwei, drei!

(*Yere sarkıttığı şalı hızla kaldırır; altında duran Anya bir reverans yapar, koşup annesini kucaklar ve geriye, salona doğru koşup gider herkesin şaşkınlığı arasında.*)

L. ANDREYEVNA

(*Alkışlayarak*)

Bravo, bravo!..

ŞARLOTTA

İşte bir tane daha. *Ein, zwei, drei!*

(*Şalı kaldırır, altında Varya durmakta, selam vermektedir.*)

PİŞÇİK

(*Şaşkın*)

Tasavvur edebiliyor musunuz?

---

* (Alm.) İyi insan, fakat kötü müzisyen. (ç.n.)

ŞARLOTTA

Son!

(*Şalı Pişçik'in üstüne atar, bir reverans yapar ve salona doğru koşup gider.*)

PİŞÇİK

(*Şarlotta'nın arkasından koşarak*)

Hınzır kadın!.. Ne kadın ama!.. Ne kadın...

(*Çıkar.*)

L. ANDREYEVNA

Leonid hâlâ yok. Bu kadar zaman kentte ne yapar, anlamıyorum! Her şey belli olmuştur artık; çiftlik ya satılmış ya da açık artırma yapılmamıştır; ne diye bu kadar uzun süre habersiz bırakır ki bizi!

VARYA

(*Onu avutmaya çalışarak*)

Dayım yurtluğu gerisingeri satın almıştır, bundan hiç kuşkum yok.

TROFİMOV

(*Alaycı*)

Evet.

VARYA

Ninem, borcun devredilmesi ve yurtluğun kendi adına satın alınması için vekâletname gönderdi ona. Bunu Anya için yaptı. Eminim, Tanrı yardım edecek, yurtluğu dayım satın alacaktır.

L. ANDREYEVNA

Yaroslavl'daki nine, yurtluğun kendi adına satın alınması için topu topu on beş bin ruble gönderdi, güvenmiyor bize – bu paraysa faizleri bile ödemeye yetmez.

(*Yüzünü elleriyle kapar.*)

Bugün yazgım belirlenecek, yazgım...

TROFİMOV

(*Varya'ya takılır.*)

Madame Lopahina!

VARYA

(*Öfkeli*)

Ebedi öğrenci! İki kere üniversiteden kovulduğu yetmemiş.

L. ANDREYEVNA

Niye kızıyorsun Varya? Lopahina diye takılıyor sana, ne var bunda? Gönlün istiyorsa evlen Lopahin'le. İyi, ilginç bir insan. İstemiyorsa gönlün, evlenme. Kimse zorlamıyor seni iki gözüm...

VARYA

Benim için ciddi bir iş bu anneciğim. Ne diye dosdoğru konuşmamalı; iyi bir insan, hoşlanıyorum ondan.

L. ANDREYEVNA

O zaman evlen onunla. Beklemek niye, anlamıyorum ki!

VARYA

Anneciğim, ona ben evlenme teklif edecek değilim ya! İşte iki yıldır herkes ondan söz ediyor bana, o ise ya susuyor ya işi alaya vuruyor. Anlıyorum. Zenginleşiyor gitgide; işi başından aşkın, benimle uğraşmaya vakti yok. Biraz param olsaydı; çok değil yüz ruble kadar, her şeyi bırakıp, alıp başımı giderdim. Bir manastıra giderdim.

TROFİMOV

Kutsal güzellik!

VARYA

(*Trofimov'a*)

Üniversite öğrencisinin akıllı olması gerekir!

(*Yumuşak bir tonla, ağlamaklı*)

Ne kadar çirkinleştiniz Petya, nasıl da yaşlandınız!

(*L. Andreyevna'ya, ağlamaksızın*)

Fakat işsiz duramam ki ben anneciğim, her dakika bir şey yapmalıyım.

(*Yâşa girer.*)

YÂŞA

(*Gülmesini güçlükle tutarak*)

Yepihodov bilardo istekasını kırdı!..

(*Çıkar.*)

VARYA

Yepihodov'un ne işi var burada? Bilardo oynamasına kim izin verdi onun? Bu insanları anlamıyorum...

(*Çıkar.*)

L. ANDREYEVNA

Sataşmayın ona Petya, görüyorsunuz, zaten acılı.

TROFİMOV

O da üstüne vazife olmayan işlere burnunu sokmasın. Bütün bir yaz, bana da, Anya'ya da dirlik vermedi, aramızda aşk falan doğar korkusuyla. Ona ne? Zaten sözü bile edilemez böyle bir şeyin, bayağılıktan uzağım ben. Biz aşkın üstündeyiz!

L. ANDREYEVNA

Bense, galiba aşkın altındayım.

(*Müthiş bir tedirginlikle*)

Nerede bu Leonid? Çiftlik satıldı mı, satılmadı mı, bir bilsem... Öyle mutsuzum ki, ne düşüneceğimi bilemiyorum artık, kendimi kaybediyorum sanki... şimdi bağırabilirim... aptalca bir şey yapabilirim. Kurtarın beni Petya. Konuşun, bir şeyler anlatın...

TROFİMOV

Çiftlik bugün satılmış ya da satılmamış, hepsi bir değil mi? Bu iş çoktan bitmişti, geriye dönüş yok, yol kapandı. Sakin olun sevgili dost. Kendinizi aldatmayın. Yaşamınızda hiç değilse bir kez olsun gerçeğin doğrudan doğruya gözlerinin içine bakın.

L. ANDREYEVNA

Hangi gerçeğin? Siz gerçeğin ve gerçek olmayanın nerede olduğunu görebiliyorsunuz, bense yitirdim görme yeteneğimi, hiçbir şey göremiyorum. Siz bütün önemli

sorunları cesurca çözüyorsunuz, fakat söyleyin bana can-cağızım, gençliğinizden ötürü değil mi bu; bu sorunların hiçbirinin size acı vermeyişinden ötürü değil mi? Cesaretle bakıyorsunuz ileriye doğru; fakat bunun nedeni orada korkunç bir şey görmeyişiniz, böyle bir şey beklemeyişiniz değil mi? Hayatın genç gözlerinize henüz kapalı oluşu değil mi? Bizden daha dürüst, daha cesur, daha ciddi bir kişiliğiniz var... Fakat biraz derinliğine düşünün, azıcık yüce gönüllü olun da bağışlayın beni. Burada doğdum ben; babam, annem, dedem burada yaşıyorlardı... Seviyorum bu evi; vişne bahçesi olmadan kavrayamıyorum hayatımı... Satılması çok gerekiyorsa, beni de onunla birlikte satın...

(*Sarılıp alnından öper Trofimov'u.*)

Oğlum burada boğuldu...

(*Ağlar.*)

Acıyın bana, iyi, doğru insan.

TROFİMOV

Acınızı tüm ruhumla paylaştığımı biliyorsunuz.

L. ANDREYEVNA

Fakat başka türlü, başka türlü söylemek gerek bunu...

(*Şalını alır; üstünden yere bir telgraf düşer.*)

İçimde öyle bir ağırlık var ki bugün, anlayamazsınız. Burası çok gürültülü; her ses ruhumu irkiltiyor, odama da kapanamıyorum, tek başımayken sessizlik korkunç. Beni suçlamayın Petya... Sizi aileden biri gibi severim. Anya'yı seve seve verirdim size, yemin ederim... Ama iki gözüm, okumak da gerek, okulunuzu bitirmelisiniz. Sizse hiçbir şey yapmıyor, alın yazınızın elinde oradan oraya savrulup duruyorsunuz, tuhaf bir şey bu... öyle değil mi? Ha? Şu sakalınıza da bir şeyler yapmalı ki büyüsün azıcık...

(*Güler.*)

Gülünçsünüz!

TROFİMOV

(*Telgrafı yerden alarak*)

Yakışıklı olmak diye bir sorunum yok.

L. ANDREYEVNA

Telgraf Paris'ten. Her gün geliyor. Dün, bugün. Bu yabanıl adam hastalanmış yine, işleri yine tıkırında değil... Bağışlanmak diliyor benden; oraya gidelim diye yalvarıyor. Paris'e gidip onun yanı başında olmam gerekirdi gerçekten de. Yüzünüz pek ciddi Petya; fakat ne yapabilirim cancağızım; hasta, yalnız, mutsuz biri, orada kim bakar ona, onu kim hata yapmaktan korur, ilaçlarını kim verir zamanında? Niye gizleyeyim, ne diye susayım, seviyorum onu, açık bir şey bu. Seviyorum, seviyorum... Boynumda bir taş bu, kendisiyle dibe doğru çekiyor beni... Fakat seviyorum bu taşı ben, onsuz yapamam.

(*Trofimov'un elini tutup sıkar.*)

Kötü bir şey düşünmeyin Petya, hiçbir şey söylemeyin, konuşmayın.

TROFİMOV

(*Gözyaşları arasından*)

Tanrı aşkına bağışlayın açıksözlülüğümü, fakat bu adam soyup soğana çevirdi sizi!

L. ANDREYEVNA

Hayır, hayır, konuşmayın böyle...

(*Kulaklarını kapar.*)

TROFİMOV

Fakat alçağın biri o, bunu sizden başka bilmeyen yok! Alçağın teki, beş para etmez bir alçak!..

L. ANDREYEVNA

(*Ölçülü bir öfkeyle*)

Yirmi altı ya da yirmi yedi yaşındasınız, fakat hâlâ bir lise iki öğrencisi gibisiniz!

TROFİMOV

Varsın olsun!

L. ANDREYEVNA

Artık yetişkin bir erkek olmanız gerekiyor. Sizin yaşınızda seven insanları anlamak gerekir. İnsanın bu yaşta kendisinin de sevmesi, âşık olması gerekir!

(*Kızgın*)

Evet, evet. Pek öyle "temiz" filan da değilsiniz siz. Bir temizlik hastasısınız, hepsi bu. Gülünç bir ucubesiniz, ucube...

TROFİMOV

(*Dehşet içinde*)

Neler söylüyor!

L. ANDREYEVNA

"Ben aşkın üstündeyim!" Siz aşkın üstünde filan değilsiniz, Firs'in pek güzel söylediği gibi, beceriksizin tekisiniz. Sizin yaşınızda bir insanın sevgilisinin olmaması!..

TROFİMOV

(*Dehşet içinde*)

Korkunç! Neler söylüyor!

(*Başı elleri arasında, hızla salona doğru gider.*)

Korkunç bu...Yapamam, gidiyorum...

(*Çıkar, fakat hemen geri gelir.*)

Aramızda her şey bitti!

(*Sofaya çıkar.*)

L. ANDREYEVNA

(*Arkasından bağırır.*)

Petya, durun! Gülünç adam, şaka yaptım Petya!

(*Sofadan, birinin merdivenlerden hızlı hızlı yürüdüğü, sonra gürültüyle aşağı yuvarlandığı işitilir. Anya ve Varya bağırırlar. Fakat hemen arkasından gülüşme sesleri gelir.*)

Ne oluyor orada?

(*Anya koşarak girer.*)

ANYA

(*Gülerek*)

Petya merdivenden yuvarlandı!

(*Koşarak çıkar.*)

L. ANDREYEVNA

Ne antika adam şu Petya...

(*İstasyon şefi salonun ortasında durmuş A. Tolstoy'un* Günahkâr Kadın'*ını okumakta, çevresindekiler dinlemektedirler. Fakat henüz birkaç dize okuyabilmişken, sofadan vals müziği işitilir; okuma kesilir. Herkes dansa başlar. Trofimov, Anya, Varya ve L. Andreyevna sofadan salona geçerler.*)

L. ANDREYEVNA

Peki Petya, peki... Kötü bir niyetim yoktu... Özür dilerim... Hadi dans edelim...

(*Petya'yla dans ederler.*)

(*Anya ve Varya dans etmektedirler. Firs girer. Değneğini yandaki kapının yakınına koyar. Yâşa da konuk odasına gelmiş, dansı izlemektedir.*)

YÂŞA

Nasılsın dede?

FİRS

Keyfim yok. Eskiden balolarımızda generaller, baronlar, amiraller dans ederdi. Şimdiyse posta memuruyla istasyon şefini davet edişimiz yetmiyormuş gibi, bir de gönülsüz geliyorlar. Bir şeyler oldu bana, güçten düştüm. Müteveffa efendim, büyükbaba, her hastalığı mühür mumu tozuyla tedavi ederdi. Yirmi yıldır, hatta daha da fazla, bu tozdan alıyorum, belki de yaşamamın nedeni bu.

YÂŞA

Kafa ütüledin artık dede.

(*Esner.*)

Tez elden nalları diksen iyi olacak.

FİRS

Eh, seni beceriksiz seni!

(*Homurdanır.*)

(*Trofimov ve L. Andreyevna salonda, sonra konuk odasında dans ederler.*)

L. ANDREYEVNA

Merci!.. Oturacağım ben...

(*Oturur.*)

Yoruldum.

(*Anya girer.*)

ANYA

(*Heyecanlı*)

Az önce mutfakta birinin söylediğine göre, vişne bahçesi satılmış bugün.

L. ANDREYEVNA

Kime satılmış?

ANYA

Kime olduğunu söylemedi. Zaten çıkıp gitti sonra.

(*Trofimov'la dans ederek salona girerler.*)

YÂŞA

Moruğun biriydi bunu söyleyen. Yabancı.

FİRS

Leonid Andreyiç hâlâ gelmedi. Paltosu da inceydi, baharlık, üşütecek. Ne olacak, toy gençlik işte!

L. ANDREYEVNA

Şimdi düşüp öleceğim. Yâşa, gidip öğrenin, kime satılmış.

YÂŞA

Herif çoktan gitti, moruğun tekiydi.

(*Güler.*)

L. ANDREYEVNA

(*Yumuşak bir kederle*)

Niye gülüyorsunuz? Keyfinizin sebebi nedir?

YÂŞA

Yepihodov çok gülünç. Boş kafanın teki. Yirmi iki musibet.

L. ANDREYEVNA

Firs, çiftlik satılırsa eğer, sen nereye gidersin?

FİRS

Nereye emrederseniz oraya giderim.

L. ANDREYEVNA

Yüzün niye böyle? İyi değil misin? Gidip yatsan iyi olur...

FİRS

Ya...

(*Alayla*)

Ben gidip yatarsam burada kim servis yapar, işleri kim yoluna koyar. Bütün evde bir ben varım.

YÂŞA

(*L. Andreyevna'ya*)

Lubov Andreyevna! Dinlemek lütfunda bulunursanız, bir dileğim var sizden! Eğer yine Paris'e gidecek olursanız, yalvarırım size, beni de yanınıza alın. Burada kalmamın bilakis hiçbir olanağı yok.

(*Çevresine bakınır, alçak sesle*)

Söylemeye ne gerek, kendiniz görüyorsunuz, ülke cahil, halk ahlaksız, can sıkıntısından başka bir şey yok, mutfakta doğru dürüst karın doymuyor, buradaysa ipe sapa gelmez şeyler homurdanarak Firs dolanıp duruyor. Beni de yanınıza alın, ne olur!

(*Pişçik girer.*)

PİŞÇİK

Bir valsçik lütfeder miydiniz, güzeller güzeli...

(*L. Andreyevna onunla gider.*)

Büyüleyici dilber, ne pahasına olursa olsun, yüz seksen rublecik koparacağım sizden... Koparacağım...

(*Dans eder.*)

Yüz seksen rublecik...

(*Salona geçerler.*)

YÂŞA

(*Sessizce bir ezgi mırıldanır.*)

"Ruhumdaki heyecanı anlayacak mısın?"

(*Salonda, başında gri bir silindir şapka, damalı pantolonlu biri, kollarını sallayarak sıçramaktadır. Bağırtılar: "Bravo Şarlotta İvanovna."*)

DUNYAŞA

(*Pudralanmak için durmuştur.*)

Küçükhanım dans etmemi emrediyor. Kavalye çok, dam azmış. Benimse başım dönüyor dans ederken, yüreğim çarpıyor. Firs Nikolayeviç, az önce posta memuru öyle bir şey dedi ki bana, soluğum tıkanacak gibi oldu.

(*Müzik kesilir.*)

FİRS

Ne dedi?

DUNYAŞA

Siz, dedi, bir çiçek gibisiniz.

YÂŞA

(*Esner.*)

Cehalet...

(*Çıkar.*)

DUNYAŞA

Bir çiçek gibi. Öyle duygulu bir kızım ki ben, tatlı sözleri korkunç seviyorum.

FİRS

Fazla sürtüyorsun.

(*Yepihodov girer.*)

YEPİHODOV

Avdotya Fedorovna, karşınızda görmek istemiyorsunuz beni... tıpkı bir böcekmişim gibi.

(*İçini çeker.*)

Eh, yaşam!

DUNYAŞA

Ne istiyorsunuz?

YEPİHODOV

Hiç kuşku yok ki, siz de haklı olabilirsiniz.

(*İçini çeker.*)

Fakat, işin aslına bakılacak olursa, siz –böyle konuşma hakkını kendimde görüyorum ve açıksözlülüğüm için de bağışlayın ama– beni tümüyle garip bir ruh haline soktunuz. Ben kendi talihimi biliyorum, her gün bir musibet geliyor başıma; buna da çoktan alışkınım, öyle ki yazgıma gülümseyerek bakıyorum. Bana söz verdiniz, hatta ben...

DUNYAŞA

Rica ederim, sonra konuşalım, şimdi beni rahat bırakın. Şimdi ben hayal kuruyorum.

(*Yelpazesini sallar.*)

YEPİHODOV

Her gün bir musibet geliyor başıma. Ve ben, böyle konuşma hakkını kendimde görüyorum, gülümsemekle yetiniyorum, hatta gülüyorum.

(*Varya salondan girer.*)

VARYA

Hâlâ gitmedin öyle mi Semyon? Gerçekten, ne saygısız adamsın sen!

(*Dunyaşa'ya*)

Sen git buradan Dunyaşa.

(*Yepihodov'a*)

Ya bilardo oynayıp istekayı kırıyor ya konukmuş gibi konuk odasında dolaşıyorsun.

YEPİHODOV

Bana ceza vermeye, izninizle söyleyeyim, hakkınız yok!

VARYA

Sana ceza vermiyorum, konuşuyorum sadece. Biliyor musun, yerinde durduğun yok, iş yaptığın hiç yok. Seni muhasebeci tuttuk, ama niye? Belli değil.

YEPİHODOV

(*Onuru kırılmış*)

Çalışır mıyım, gezer miyim, yer miyim, bilardo mu oynarım; bunları ancak anlayışlı ve yaşlı insanlar yargılayabilir.

VARYA

Benimle böyle konuşmaya cüret mi ediyorsun ha!

(*Parlayarak*)

Böyle konuşmaya cüret ediyorsun ha! Demek ben hiçbir şeyden anlamıyorum ha! Defol buradan! Hemen!

YEPİHODOV

(*Korkmuş*)

Daha nazik olmanızı rica ederim.

VARYA

(*Öfkeden kendini kaybederek*)

Hemen defol buradan! Defol!

(*Yepihodov kapıya doğru gider, Varya da arkasından...*)

Yirmi iki musibet seni! Bir daha görünme buralarda! Gözüm görmesin seni!

(*Yepihodov çıkar. Kapının arkasından sesi işitilir: "Sizi şikâyet edeceğim."*)

Geri geliyorsun öyle mi?

(*Firs'in kapının yanına bıraktığı sopayı alır.*)

Gel... gel bakalım... gel de göstereyim gününü... Hadi, gelsene! Geliyor musun? Al sana...

(*Sopayı sallar. Tam o anda Lopahin girer.*)

LOPAHİN

Minnetarım doğrusu...

VARYA

(*Kızgın ve alaycı*)

Özür dilerim!

LOPAHİN

Bir şey değil efendim. Hoş kabulünüz için candan teşekkürler.

VARYA

Teşekküre değmez.

(Uzaklaşır, sonra Lopahin'e bakar ve yumuşakça sorar.)

Bir yanınızı incitmedim ya?

LOPAHİN

Hayır, hiçbir şey olmadı. İri bir şişlik olacak sadece.

(Salonda sesler: "Lopahin geldi! Yermolay Alekseyiç!")

PİŞÇİK

Şükür kavuşturana, şükür görüştürene...

(Lopahin'le öpüşürler.)

Konyak kokuyorsun sevgili dost, iki gözüm. Biz de burada eğleniyoruz.

(Lubov Andreyevna girer.)

L. ANDREYEVNA

Siz misiniz Yermolay Alekseyiç? Neden geciktiniz bu kadar? Leonid nerede?

LOPAHİN

Leonid Andreyiç benimle geldi, şimdi geliyor...

L. ANDREYEVNA

(Heyecanlı)

Ee, ne oldu? Yapıldı mı açık artırma? Söyleyin, durmayın!

LOPAHİN

(Utangaç bir tavırla sevincini belli etmemeye çalışarak)

Açık artırma saat dörtte sona erdi... Treni kaçırdık, dokuz buçuğa kadar beklemek zorunda kaldık.

(Güçlükle soluk alarak)

Uf! Başım dönüyor biraz...

(Gayev girer. Sağ elinde öteberi vardır; sol eliyle gözyaşlarını kurular.)

L. ANDREYEVNA

Lenya, ne oldu? Lenya, anlat!

(*Sabırsız, gözyaşları içinde*)

Hadi, Tanrı aşkına...

GAYEV

(*Yanıt yerine elini sallar; ağlayarak, Firs'e*)

Al şunları... Ançüez, Kerç ringası... Bugün ağzıma lokma koymadım... Ne kadar acı çektim!

(*Bilardo salonuna açılan kapı açıktır; topların birbirine vuruşu ve Yâşa'nın sesi işitilir: "Yedi ve on sekiz." Gayev'in yüzündeki anlatım değişir, artık ağlamamaktadır.*)

Korkunç yoruldum. Firs, yardım et bana, üstümü değiştireyim.

(*Salondan geçerek kendi odasına gider. Firs de arkasından...*)

PİŞÇİK

Açık artırma ne oldu, anlatsana yahu!

L. ANDREYEVNA

Vişne bahçesi satıldı mı?

LOPAHİN

Satıldı.

L. ANDREYEVNA

Kim aldı?

LOPAHİN

Ben.

(*Kısa bir sessizlik.*)

(*L. Andreyevna ezilmiştir. Koltuğa ve masaya tutunmasa düşecektir. Varya belinden anahtarları çıkarır, yere, konuk odasının ortasına fırlatır, çıkar.*)

Ben satın aldım. Durun baylar, rica ederim, başım dönüyor, konuşamıyorum...

(*Güler.*)

Mezata gittik, baktık, Deriganov gelmiş bile. Leonid Andreyiç'te sadece bir on beş bin vardı. Deriganov borcun üstüne hemen bir otuz bin sürdü. Baktım iş böyle, sen misin, kırk bin dedim. O kırk beşe yükseltti. Ben elli beşe. O, uzun sözün kısası, beş beş yükseltiyor, ben on on... Eh, sonunda bende kaldı. Borcun üstüne doksan bin verdim, bende kaldı. Vişne bahçesi artık benim. Benim!

(*Kahkahalarla güler.*)

Tanrım, Tanrım, vişne bahçesi artık benim oldu! Konuşun, sarhoşsun deyin bana, aklın başında değil, gördüklerin hep düş deyin...

(*Tepinir.*)

Bana gülmeyin! Babamla dedem mezarlarından başlarını kaldırıp da olup biteni görselerdi, o sümsük, yarı cahil Yermolay'ların, kışın çıplak ayakla seyirten Yermolay'ın, dünyada bir eşi daha bulunmayan çiftliği satın aldığını görselerdi... Dedemle babamın köle olduğu, mutfağına bile giremedikleri çiftliği satın aldım. Uykudayım. Bu gördüklerim düş, hayal... Bilinmezliğin karanlığıyla kaplı imgelemin bir oyunu bu...

(*Anahtarları yerden alır; sevgiyle gülümseyerek*)

Anahtarları fırlatıp attı, artık buranın sahibesi olmadığını göstermek istiyor...

(*Anahtarları şıngırdatır.*)

Eh, hepsi bir.

(*Orkestranın akort sesleri işitilir.*)

Hey, müzisyenler, çalın, dinlemek istiyorum sizi! Gelin de görün Yermolay Lopahin'in baltayı kaptığı gibi vişne bahçesine nasıl dalacağını, ağaçlarını nasıl birbiri ardına devireceğini! Yazlıklar kuracağız. Torunlarımızla onların torunları yeni bir yaşam görecekler burada... Orkestra, hadi çal!

(*Müzik çalar, L. Andreyevna, bir sandalyeye yığılmış, acı acı ağlamaktadır.*)

(*Sitem eder.*)

Neden, neden dinlemediniz beni? Zavallıcığım benim, tatlım, iş işten geçti artık.

(*Gözyaşları içinde*)

Ah, tüm bunlar geçseydi bir an önce, şu kırık dökük mutsuz yaşamımız bir yoluna girseydi...

PİŞÇİK

(*Lopahin'in koluna girerek*)

Ağlıyor. Biz salona geçelim, yalnız kalsın biraz... Gidelim...

(*Çekip salona doğru götürür Lopahin'i.*)

LOPAHİN

Bu nasıl müzik? Orkestra, canlı çal! Her şey istediğim gibi olmalı!

(*Alayla*)

Vişne bahçesinin sahibi, yeni efendi geliyor!

(*Küçük bir masaya çarpar, masanın üstünde duran şamdan düşecek gibi sallanır.*)

Her şeyin karşılığını ödeyebilirim!

(*Pişçik'le çıkar.*)

(*Salonda ve konuk odasında, oturduğu yere büzülmüş acı acı ağlayan Lubov Andreyevna'dan başka kimse yoktur. Müzik usul usul çalmaktadır. Anya ile Trofimov hızla girerler. Anya annesine yaklaşır, önünde diz çöker. Trofimov salon kapısında kalır.*)

ANYA

Anne!.. Anne, ağlıyor musun? Canım, iyi yürekli, sevgili annem, güzel anneciğim, seviyorum seni... Tanrı seni korusun... Vişne bahçesi satıldı, yok artık, gerçek bu, gerçek ama ağlama, ağlama anneciğim, önümüzde bütün bir yaşam var daha, senin iyi, temiz ruhun var... Gidelim birlikte, gidelim sevgili anneciğim, gidelim buradan!.. Yeni

bir bahçe kurarız, bundan daha görkemlisini; göreceksin, göreceksin bak, sessiz, derin bir sevinç dolacak içine akşam güneşi gibi, gülümseyeceksin o zaman, yüzün gülecek anne!.. Gidelim hadi! Gidelim!..

PERDE

IV. Perde

Dekor birinci perdedeki gibi. Pencerelerden perdeler çıkarılmış, duvarlardan tablolar indirilmiştir. Kalan birkaç parça mobilya, satılmak üzere bir köşeye yığılmıştır. Bir boşluk duygusu. Dışarıya açılan kapının yanında ve sahnenin derinliklerinde bavullar, denkler vb. Soldaki kapı açıktır. Buradan Varya ve Anya'nın sesleri gelmektedir. Lopahin ayakta beklemekte; Yâşa, üstünde dolu şampanya kadehleri bulunan bir tepsi tutmaktadır. Sofada Yepihodov bir sandık bağlamaktadır. Sahne gerisi derinliğinde bir uğultu. Bunlar vedalaşmaya gelen köylülerdir. Gayev'in sesi: "Teşekkür kardeşler, teşekkür sizlere..."

YÂŞA

Basit halk vedalaşmaya gelmiş. Şöyle bir düşüncem var Yermolay Alekseyiç, ne dersiniz; diyorum ki halkın kendisi iyi ama düşüncesi kıt.

(*Uğultu diner. L. Andreyevna ve Gayev sofadan girerler. L. Andreyevna ağlamamaktadır, fakat solgundur ve yüzü ağlayacakmış gibi titremektedir; konuşamaz.*)

GAYEV

Para kesesini çıkarıp verdin onlara Luba. Olmaz böyle! Olmaz!

L. ANDREYEVNA

Başka türlü yapamazdım. Yapamazdım başka türlü.

(*Uzaklaşırlar.*)

LOPAHİN

(*Kapıya doğru, arkalarından*)

Lütfen, çok rica ediyorum. Bir veda kadehçiği. Kentten getirmeyi akıl edemedim ama istasyon büfesinde bir şişecik bulabildim. Lütfen.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Ne yapalım baylar! İstemiyorsanız istemeyin.

(*Kapıdan uzaklaşır.*)

Bilsem hiç satın almazdım. Eh, ben de içmem.

(*Yâşa tepsiyi özenle masaya koyar.*)

İç Yâşa, sen iç bari.

YÂŞA

Gidenlerin sağlığına! Sizin de sağlığınıza!

(*İçer.*)

Bu şampanya hakiki değil, sizi temin ederim.

LOPAHİN

Şişesi sekiz ruble.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Lanet olsun, ne soğuk burası.

YÂŞA

Bugün soba yanmadı. Nasıl olsa gidiyoruz.

(*Güler.*)

LOPAHİN

Niye gülüyorsun?

YÂŞA

Sevinçten.

LOPAHİN

Ekim ayındayız ya, hava güneşli, dingin, sanki yaz gibi. Yapı işleri için çok elverişli bir hava.

(*Saate, sonra kapıya bakar.*)

Baylar, trene kırk beş dakika kaldığından haberiniz var

mı? Demek yirmi dakika sonra istasyona hareket etmelisiniz. Elinizi çabuk tutun.

(*Trofimov, sırtında paltoyla avludan gelir.*)

TROFİMOV

Sanırım artık gitme zamanı. Atlar koşuldu. Şeytan bilir, galoşlarını nerde. Kaybettim onları.

(*Kapıya doğru*)

Anya, galoşlarını yok. Bulamıyorum!

LOPAHİN

Benim de Harkov'a gitmem gerek. Sizinle aynı trende olacağız. Bütün kış Harkov'da kalacağım. Burada çene çalıp durduk, işsizlikten imanım gevredi. İşsiz kalamam ben; işsiz kalınca, ne yapacağımı, ellerimi nereye koyacağımı bilemiyorum. Sanki yabancı ülkeden gelmiş insanlar gibi, tuhaf tuhaf çene çalıp duruyorsunuz.

TROFİMOV

Birazdan gideceğiz, siz de o pek faydalı işlerinize dönersiniz.

LOPAHİN

Bir kadeh şampanya yuvarlasana.

TROFİMOV

İstemem.

LOPAHİN

Demek yolculuk Moskova'ya şimdi.

TROFİMOV

Evet, onları kente kadar geçirecek, sonra da yarın kendim Moskova'ya gideceğim.

LOPAHİN

Öyle... Şimdi profesörler ders vermiyor, hepsi senin gelmeni bekliyorlardır!

TROFİMOV

Seni ilgilendirmez.

LOPAHİN

Kaç yıldır okuyorsun üniversitede?

TROFİMOV

Daha yeni bir şeyler bulsana. Bu hem eskidi hem de kabak tadı verdi.

(*Galoşlarını aramaktadır.*)

Biliyor musun, belki de bir daha hiç görüşmeyeceğiz; ayrılmadan önce izin ver de bir öğüt vereyim sana: Kollarını sallama!.. Geniş el kol hareketleri yapmak alışkanlığından vazgeç. Şimdi şu yazlık kurmak, yazlıkçıların zamanla yeni çiftçiler olacağı filan gibi hesapların var ya, bunlar da geniş el kol hareketleri yapmaktır aslında... Fakat yine de severim seni. İnce, zarif parmakların var, tıpkı bir sanatçınınki gibi. İnce, zarif bir ruhun var...

LOPAHİN

(*Onu kucaklar.*)

Elveda cancağızım. Her şey için teşekkürler. İhtiyacın olur, yol için para vereyim sana.

TROFİMOV

Ne yapayım parayı? İhtiyacım yok.

LOPAHİN

Yahu paranız yok, biliyorum.

TROFİMOV

Teşekkür ederim, çeviri yapıp kazandım. İşte buradalar, cebimde.

(*Kaygılı*)

Galoşlarım yok oldu!

VARYA

(*Öteki odadan*)

Alın şu pisliklerinizi!

(*Sahneye bir çift lastik galoş fırlatılır.*)

TROFİMOV

Ne diye öfkeleniyorsun Varya? Hımım... Bunlar benim galoşlarım değil!

LOPAHİN

İlkbaharda bin dönümlük haşhaş ekmiştim, şimdi kırk bin papel temiz para kazandım. Haşhaşlarımı çiçek aç-

tığında görülecek şeydi! Yani demek istediğim, kırk bin papel temiz para kazanmış bulunmaktayım. Bu bakımdan sana borç verebilirim. Ne diye burun kıvırıyorsun? Köylüyüm, onun için değil mi?..

TROFİMOV

Senin baban köylüymüş, benimki eczacıydı ve bütün bunlardan kesinlikle hiçbir şey çıkmaz.

(*Lopahin, kâğıt paralar çıkarır cebinden.*)

Bırak, bırak... İstersen iki yüz bin ver, almam. Ben özgür bir insanım. İster varlıklı, ister yoksul olun, sizlerin hepinizin değer verdiğiniz şeylerin benim gözümde havada uçan bir tüy kadar değeri yoktur. Sizler olmadan da yaparım ben, umurumda değilsiniz. Güçlü ve gururluyumdur ben. İnsanlık yüce bir gerçeğe, yüce bir mutluluğa doğru gidiyor... Dünyada elde edilebilecek en yüce gerçeğe ve en yüce mutluluğa doğru gidiyor insanlık... Ve ben ön saflarındayım bu gidişin!

LOPAHİN

Varabilecek misin?

TROFİMOV

Varacağım.

(*Kısa bir sessizlik.*)

Varacağım, ya da başkalarına yol göstereceğim, nasıl varılacağını öğreteceğim onlara.

(*Uzaktan ağaçlara inen baltanın sesi gelir.*)

LOPAHİN

Eh, hadi kal sağlıcakla cancağızım. Gitme vakti geldi. Birbirimize burun kıvırıp duruyoruz ya, öte yandan yaşam durmaksızın akıp gidiyor. Uzun süre, yorgunluk nedir aklıma getirmeden çalışıp didindiğimde, düşüncelerim kuş gibi hafifler, mutlu olurum ve neden var olduğumu biliyormuşum gibi gelir bana da. Dostum, şu Rusya'da, ne için var oldukları belirsiz ne kadar çok insan olduğunu bilir misin? Eh, neyse, konumuz bu değil.

Leonid Andreyev'in bir bankada iş bulduğunu, yılda altı bin ruble alacağını söylüyorlar. Gel gör ki yerinde oturtamazsın, çok tembel...

ANYA

(*Kapıdan*)

Annem, biz daha buradayken ağaçların kesilmemesini rica ediyor.

TROFİMOV

Gerçekten de, insan birazcık olsun düşünmez mi...

(*Sofadan dışarı çıkar.*)

LOPAHİN

Hemen durdurayım, hemen... Öyle ya, doğru.

(*Onun ardı sıra çıkar.*)

ANYA

Firs'i hastaneye götürdüler mi?

YÂŞA

Sabahleyın söyledim. Sanırım götürdüler.

ANYA

(*Salondan geçmekte olan Yepihodov'a*)

Semyon Panteleyiç, bir soruşturun bakalım, Firs'i hastaneye götürmüşler mi?

YÂŞA

(*İncinmiş*)

Sabahleyin Yegor'a söyledim. On kere sormanın ne anlamı var!

YEPİHODOV

Kadim ihtiyar Firs'in kanımca, hatta kesinlikle artık onarılmaya gereksinimi yok, dedelerinin yanına gitmesi gerekiyor. Ve ben onu ancak kıskanabilirim.

(*Bavulu, içinde şapkaların bulunduğu karton bir kutunun üstüne koyar, kutu ezilir.*)

Buyrun, tabii! Biliyordum zaten.

(*Çıkar.*)

YÂŞA
(*Alaycı*)
Yirmi iki musibet...
VARYA
(*Kapının arkasından*)
Firs'i hastaneye götürmüşler mi?
ANYA
Götürmüşler.
VARYA
Ne diye doktora mektup yazılmadı?
ANYA
Arkadan yazarız...
(*Çıkar.*)
VARYA
(*Yandaki odadan*)
Yâşa nerede? Söyleyin annesi gelmiş, vedalaşmak istiyor onunla.
YÂŞA
(*Elini sallar.*)
İnsanı çileden çıkarmaktan başka bir şey bilmezler.
(*Eşyaların yanında bir şeylerle uğraşıp duran Dunyaşa, Yâşa yalnız kalınca yaklaşır ona.*)
DUNYAŞA
Bir kerecik olsun yüzüme baksaydınız Yâşa. Gidiyorsunuz, bırakıyorsunuz beni...
(*Ağlayarak boynuna atılır.*)
YÂŞA
Ne var ağlayacak?
(*Şampanya içer.*)
Altı gün sonra yine Paris'te olacağım. Yarın ekspresе atladığımız gibi, ver elini Paris. İnanasım gelmiyor. *Vive la France!** Buraları bana göre değil, yaşayamıyorum... elimde değil... Cehaleti gördüm, benden pas...

---

* (Fr.) Yaşasın Fransa! (ç.n.)

(*Şampanya içer.*)

Ne var ağlayacak? Edepli davranın, o zaman ağlamazsınız.

DUNYAŞA

(*Pudralanır, aynaya bakarak*)

Paris'ten mektup yazın. Yâşa, sizi seviyordum, nasıl da seviyordum Yâşa! Ben narin bir yaratığım Yâşa!

YÂŞA

Gelen var.

(*Bavulların yanında bir şeyler yapar, usuldan bir ezgi mırıldanır.*)

(*L. Andreyevna, Gayev, Anya ve Şarlotta İvanovna girerler.*)

GAYEV

Gitmeliyiz artık. Çok az zaman kaldı.

(*Yâşa'ya bakarak*)

Kimden geliyor bu ringa balığı kokusu?

L. ANDREYEVNA

On dakika sonra arabaya yerleşmiş olmalıyız...

(*Odaya göz atar.*)

Elveda sevgili evim, yaşlı dedecik. Kış geçecek, ilkbahar gelecek, ama sen olmayacaksın artık, yıkıyorlar seni. Bu duvarları ne kadar çok gördük!

(*Kızını hararetle öper.*)

Hazinem benim, ışıl ışılsın, gözlerin iki elmas gibi parıldıyor. Sevinçli misin? Çok mu?

ANYA

Çok! Yeni bir yaşam başlıyor anne!

GAYEV

(*Neşeli*)

Gerçekten de, şimdi her şey yolunda. Vişne bahçesinin satışına kadar hepimiz kaygılıydık, acı çekiyorduk; şimdi sorun kesin olarak, geri dönmemecesine çözümlenince, hepimiz yatıştık, hatta neşemiz yerine geldi... Ben ban-

ka görevlisiyim, finansçıyım şimdi... Sarı top ortaya ve sen Luba, ne olursa olsun daha iyi görünüyorsun, bunda kuşku yok.

L. ANDREYEVNA

Evet. Sinirlerim daha iyi, bu gerçek.

(Şapkasını ve mantosunu verirler.)

Uykularım düzeldi. Eşyalarımı götürün Yâşa. Vaktidir.

(Anya'ya)

Yavrucuğum, çok geçmeden görüşeceğiz... Paris'e gidiyorum. Yaroslavl'daki büyükannenin, çiftliği satın almak için gönderdiği parayla yaşayacağım orada – yaşasın büyükanne! Bu para ise çok az bir zaman yetecek.

ANYA

Anneciğim, çok yakında döneceksin değil mi? Öyle değil mi? Ben hazırlanıp lise sınavını verecek, sonra çalışıp sana yardım edeceğim. Sonra anneciğim, birlikte çeşit çeşit kitaplar okuyacağız... Öyle değil mi?

(Annesinin ellerini öper.)

Sonbahar akşamlarında okuyacağız, çok kitap okuyacağız; önümüzde yeni, olağanüstü güzellikte bir dünya açılacak...

(Düş kurar.)

Anne, çabuk dön...

L. ANDREYEVNA

Döneceğim, altın kızım benim.

(Kızını kucaklar.)

(Lopahin girer. Şarlotta usuldan bir şarkı mırıldanmaktadır.)

GAYEV

Şarlotta mutlu: Şarkı söylüyor!

ŞARLOTTA

(Kucağına, kundaklanmış bebeğe benzeyen bir bohça alır.)

Yavrum benim, ninni, ninni...

(*Bir bebek ağlaması işitilir: "Inga... Inga..."*)

Sus, güzel yavrum benim, sevgili yavrum benim.

(*"Inga... Inga..."*)

Öyle acıyorum ki sana!

(*Bohçayı fırlatıp eski yerine atar.*)

Lütfen bir yer bulun bana. Böyle yapamam.

LOPAHİN

Buluruz Şarlotta İvanovna, kaygılanmayın.

GAYEV

Herkes bizi bırakıyor. Varya gidiyor... Birdenbire gereksizleştik.

ŞARLOTTA

Kentte yaşayacak bir yerim yok benim. Gitmeliyim.

(*Bir ezgi mırıldanır.*)

Hepsi bir...

(*Pişçik girer.*)

LOPAHİN

Doğanın şu mucizesine bakın!

PİŞÇİK

(*Soluk soluğa*)

Oy, durun bir soluk alayım... Öldüm bittim canım ciğerlerim... hele bir su verin...

GAYEV

Yine para istemeye geldiniz değil mi? En iyisi şuradan gideyim de ağzımdan kötü bir söz çıkmasın...

(*Çıkar.*)

PİŞÇİK

Çoktandır gelemedim size... Güzeller güzeli...

(*Lopahin'e*)

Buradasın... Çok sevindim seni gördüğüme... Dâhi adam... al... al şunu...

(*Lopahin'e bir tomar para verir.*)

Dört yüz ruble... Sekiz yüz kırk da bana kalıyor.

LOPAHİN

(Hiçbir şey anlamaksızın omuz silker.)

Düş gibi bir şey... Nerden buldun bu parayı allasen?

PİŞÇİK

Dur... Çok sıcak... Olağanüstü bir olay. İngilizler geldiler, toprağımda beyaz bir çamur buldular...

(Lubov Andreyevna'ya)

İşte dört yüz de size... Güzeller güzeli... eşsiz kadın...

(Paraları verir.)

Geri kalanı sonra veririm.

(Su içer.)

Az önce trende bir delikanlı söyledi; sözümona, büyük filozofun biri damdan atlamayı öneriyormuş... "Atla" diyormuş, hepsi bu kadar.

(Şaşkınlık içinde)

Tasavvur edebiliyor musunuz?! Su!

LOPAHİN

Kim bu İngilizler yahu?

PİŞÇİK

Onlara o çamurun olduğu toprak parçasından kiraladım, yirmi dört yıllığına... Eh, kusura kalmayın, vaktim yok... daha ötelere gitmeliyim dörtnala... Znoykov'a... Kardamonov'a uğrayacağım... Hepsine borcum var...

(Su içer.)

Hadi kalın sağlıcakla... Perşembe günü yine uğrarım.

L. ANDREYEVNA

Az sonra kente gidiyoruz biz, ben de yarın yurtdışına hareket ediyorum...

PİŞÇİK

Nasıl yani?

(Kaygılı)

Ne diye gidiyorsunuz kente? Ben de eşyalara... bavullara bakıyorum da... Eh, ne yapmalı...

(Ağlamaklı)

Olsun... Çok akıllı insanlar şu İngilizler... Neyse... Kalın sağlıcakla... Tanrı yardımcınız olsun... Neyse... Şu dünyada her şeyin bir sonu var.

(Lubov Andreyevna'nın elini öper.)

Bir gün benim de nalları diktiğim haberi... kulağınıza kadar ulaştığında... bu adı anımsayın da... "Dünyada bir Simeonov-Pişçik vardı... Mekânı cennet olsun" deyin... Hava olağanüstü güzel... Evet...

(Müthiş bir tedirginlik içinde çıkar, fakat ansızın kapıdan dönüp seslenir.)

Daşenka'nın sizlere selamı var!

(Çıkar.)

L. ANDREYEVNA

Şimdi gidebiliriz artık. İki kaygıyla ayrılıyorum buradan. Birincisi: Firs'i hasta bırakıp gitmemiz.

(Saatine bakar.)

Daha beş dakikamız var.

ANYA

Anne, Firs'i hastaneye götürdüler bile. Yâşa götürdü sabahleyin.

L. ANDREYEVNA

İkinci kaygım: Varya. Sabahları erkenden kalkıp çalışmaya alıştı, şimdi işsiz güçsüz, sudan çıkmış balığa dönecek. Zayıfladı, sararıp soldu, ağlayıp duruyor zavallıcık...

(Kısa bir sessizlik.)

Yermolay Alekseyiç, çok iyi bilirsiniz ki, onu sizinle evlendirmek hayalimdi... Herkes bir an meselesi olarak görüyordu evlenmenizi.

(Anya'ya bir şey fısıldar. Anya, Şarlotta'ya başıyla bir işaret yapar; ikisi de çıkarlar.)

Seviyor sizi, siz de ondan hoşlanıyorsunuz, ama bilmiyorum, bilmiyorum neden kaçıyorsunuz birbirinizden... Anlamıyorum!

LOPAHİN

Doğrusunu söylemek gerekirse, ben kendim de anlamıyorum bunu. Her şey bir tuhaf. Eğer zaman varsa hâlâ, işte ben şimdi hazırım... Bitirelim bu işi, hemen. Yoksa siz olmadan ben ona evlenme teklifinde bulunamayacağımı hissediyorum.

L. ANDREYEVNA

Harika. Bir dakikacık, hemen çağırayım onu.

LOPAHİN

Bu arada, şampanya da var.

(*Kadehlere bakarak*)

Boşalmışlar, biri içip bitirmiş bile.

(*Yâşa öksürür.*)

Buna yalayıp yutmak derler...

L. ANDREYEVNA

(*Canlı*)

Çok güzel. Biz çıkalım... Yâşa, *allez!** Onu çağıracağım şimdi...

(*Kapıya doğru*)

Varya, her şeyi bırak, buraya gel. Çabuk!

(*Yâşa'yla çıkar.*)

LOPAHİN

(*Saate bakar.*)

Evet...

(*Kısa bir sessizlik.*)

(*Kapıda ölçülü bir gülüş, fısıltılar; sonunda Varya girer.*)

VARYA

(*Uzun süre eşyalara bakar.*)

Tuhaf, bir türlü bulamıyorum.

LOPAHİN

Ne arıyorsunuz?

---

* (Fr.) Hadi! (ç.n.)

VARYA

Kendim koydum ama nereye koyduğumu unuttum.

(*Kısa bir sessizlik.*)

LOPAHİN

Siz şimdi nereye gidiyorsunuz Varvara Mihaylovna?

VARYA

Ben mi? Ragulin'lere... Onların işlerine bakmak için anlaştık... Hani, yöneticilik mi diyorlar ne...

LOPAHİN

Şu Yaşneva'da oturanlar mı? Yetmiş kilometre uzakta.

(*Kısa bir sessizlik.*)

İşte, bu evdeki yaşam sona erdi.

VARYA

(*Eşyalara göz gezdirerek*)

Nerede bu... Ya da, belki sandığa koymuşumdur... Evet, bu evde yaşam sona erdi... Artık hiç olmayacak.

LOPAHİN

Ben de şimdi Harkov'a gidiyorum... aynı trenle. Çok da işim var. Buradaki işleri çevirmesi için Yepihodov'u tuttum.

VARYA

İyi ya!

LOPAHİN

Geçen yıl tam bu sırada kar yağıyordu, anımsıyorsanız eğer. Şimdiyse hava dingin, güneşli. Yalnız soğuk biraz... Eksi üç derece.

VARYA

Termometreye bakmadım...

(*Kısa bir sessizlik.*)

Zaten bizim termometre kırıldı.

(*Kısa bir sessizlik.*)

(*Avluda kapıya doğru bir ses: "Yermolay Alekseyeviç!"*)

LOPAHİN

(*Çoktandır bu sesi bekliyormuşçasına*)

Bir dakika!

(*Hızla çıkar.*)

(*Varya yere oturur. Başını giysi bohçalarına dayar, sessizce ağlar. Kapı açılır. Lubov Andreyevna usulca girer.*)

L. ANDREYEVNA

Ne oldu?

(*Kısa bir sessizlik.*)

Gidelim.

VARYA

(*Artık ağlamamaktadır. Gözlerini kurular.*)

Evet, zamanı geldi anneciğim... Ben Ragulin'lere bugün yetişirim, yeter ki treni kaçırmayalım...

L. ANDREYEVNA

(*Kapıya doğru*)

Anya, giyin!

(*Anya girer; sonra Gayev, Şarlotta İvanovna. Gayev'in sırtında başlıklı kalın bir palto vardır. Hizmetçi kadınlar, arabacılar toplanır. Yepihodov eşyaların çevresinde telaştadır.*)

Şimdi yola koyulalım.

ANYA

(*Neşeli*)

Yola!

GAYEV

Dostlarım, sevgili, değerli dostlarım benim! Bu evi sonsuza dek terk ederken, susabilir miyim, tutabilir miyim kendimi veda duygularımı dile getirmeden, şu anda ruhumu ve tüm benliğimi dolduran...

ANYA

(*Yalvarırcasına*)

Dayı!

VARYA

Dayıcığım, yapmayın!

GAYEV

(*Keyifsiz*)

Sarı top çift vuruşla ortaya... Susuyorum.

(*Trofimov girer; sonra Lopahin...*)

TROFİMOV

Evet beyler, gitme vakti!

LOPAHİN

Yepihodov, paltom!

L. ANDREYEVNA

Bir dakikacık daha oturacağım. Sanki daha önce bu evin duvarlarını, tavanlarını hiç görmemişim... şimdi içime sindirecekmiş gibi bakıyorum onlara, sımsıcak bir sevgiyle...

GAYEV

Anımsıyorum da, altı yaşındaydım, bir paskalya günü pencereye oturmuş bakıyordum, babam kiliseden dönüyor...

L. ANDREYEVNA

Bütün eşyalar toplandı mı?

LOPAHİN

Sanırım hepsi.

(*Paltosunu giyerken, Yepihodov'a*)

Yepihodov, gözünü dört aç, her şey yolunda gitsin.

YEPİHODOV

(*Kısık bir sesle*)

Siz gönlünüzü ferah tutun Yermolay Alekseyiç!

LOPAHİN

Sesine ne oldu?

YEPİHODOV

Az önce su içerken boğazıma bir şey kaçtı.

YÂŞA

(*Hor görerek*)

Cehalet...

L. ANDREYEVNA

Gidiyoruz ve tek bir canlı kalmayacak burada...

LOPAHİN

Ta ilkbahara kadar.

VARYA

(*Bohçasından şemsiyesini çıkarır, kaldırıyormuş gibi. Lopahin bir sakınma hareketi yapar.*)

Ne oluyorsunuz, ne oluyorsunuz?.. Aklımdan bile geçirmem.

TROFİMOV

Baylar, gidip arabalara oturalım... Zaman geldi geçiyor! Tren nerdeyse gelecek!

VARYA

Petya, işte galoşların, bavulların yanında.

(*Ağlamaklı*)

Nasıl da pisler, eskiler...

TROFİMOV

(*Galoşlarını alırken*)

Gidelim dostlar!..

GAYEV

(*Çok sarsılmış, ağlamaktan korkarak*)

Tren... istasyon... Ortaya bir çapraz vuruş... Beyaz top çift vuruşla köşeye...

L. ANDREYEVNA

Gidelim!

LOPAHİN

Herkes burada mı? Orada kimse yok ya?

(*Soldaki yan kapıyı kilitler.*)

Burada eşyalar yığılı, kilitlemek gerek. Gidelim!

ANYA

Elveda evim, elveda eski yaşam!

TROFİMOV

Selam sana yeni yaşam!

(Anya'yla çıkarlar. Varya bakışlarıyla odayı tarar, acele etmeksizin çıkar. Yâşa, köpeğiyle birlikte Şarlotta çıkarlar.)

LOPAHİN

Demek ilkbahara kadar. Çıkalım, baylar... Hoşça kalın!..

(Çıkar.)

(Lubov Andreyevna ve Gayev; ikisi kalmışlardır. Bunu bekliyorlarmışçasına birbirlerinin boynuna atılarak sessizce, işitilmekten sakınarak ağlarlar.)

GAYEV

(Umutsuzluk içinde)

Kardeşim, kardeşim benim...

L. ANDREYEVNA

Oh, sevgili, tatlı, güzel bahçem!.. Yaşamım, gençliğim, mutluluğum, elveda!.. Elveda!..

(Anya'nın neşeyle çağıran sesi: "Anne!" Trofimov'un neşeli, canlı sesi: "Hadi!")

Son kez bakayım duvarlara, pencerelere... Müteveffa annem bu odada dolaşmayı severdi...

GAYEV

Kardeşim, kardeşim benim!..

(Anya'nın sesi: "Anne!" Trofimov'un sesi: "Hadi!")

L. ANDREYEVNA

Gidelim!..

(Çıkarlar. Sahne boştur. Tüm kapıların kilitlendiği, ardından arabaların hareket ettiği işitilir. Sessizlik. Bu sessizliğin ortasında ağaçlara inen baltanın boğuk sesi duyulur. Tek tek ve hüzünlü. Ayak sesleri duyulur. Sağdaki kapıda Firs görünür. Her zamanki gibi ceket ve beyaz yelek vardır üzerinde. Ayaklarında terlikler. Hastadır.)

FİRS

(Kapıya yaklaşır; kapı koluna eliyle dokunur.)

Kilitli. Gittiler...

(*Divana oturur.*)

Beni unuttular... Neyse... Burada otururum... Leonid Andreyiç kürkünü giymemiştir yine, paltoyla çıkmıştır...

(*Kaygıyla içini çeker.*)

Kabahat bende, bakmadım... Çiçeği burnunda gençlik!

(*Anlaşılması olanaksız bir şeyler homurdanır.*)

Yaşam geçip gitti, hiç yaşamamışım gibi.

(*Uzanır.*)

Yatayım. Gücün de kalmadı; hiçbir şeyin kalmadı, hiçbir şeyin... Ah, seni... beceriksiz!..

(*Kımıltısız yatıp kalır.*)

(*Uzak bir ses, gökten gelir gibi, kopan bir telin donan, hüzün verici sesi işitilir. Sessizlik bastırır yeniden. Sadece uzaktan, bahçeden, ağaca inen baltanın sesi gelmektedir.*)

PERDE

Modern Klasikler Dizisi - 76

Rusya'da 19. yüzyılın ortalarında toprak köleliği kaldırılmış, burjuvazi yükselişe geçmiştir. *Vişne Bahçesi* ülkede değişen toplumsal, politik ve ekonomik düzenin gerçekliğiyle yüzleşemeyen aristokrat bir ailenin dokunaklı portresidir. İçinde büyük bir vişne bahçesinin bulunduğu aile çiftliğinin borçlar nedeniyle satılması söz konusudur. Çiftlik sahiplerinin çocukluk anılarıyla birlikte, vişne bahçeleri de geçmişte kalmıştır artık. Yeni düzen karşısında kararlı davranıp mülklerini ellerinde tutmaktan acizdirler. *Vişne Bahçesi*, 1904 yılında Moskova Sanat Tiyatrosu'nda Stanislavski tarafından sahneye kondu. Çehov yapıtının "komedi, hatta yer yer fars" olduğunu vurgulasa da, Stanislavski oyunu "trajedi" olarak ele almakta ısrar etmişti. Stanislavski o güne dek aşırı duygusal olan Rus tiyatrosuna doğal ve gösterişten uzak bir anlatım getirmesiyle ünlenmiş olsa da, Çehov'un kendi oyunları için istediği yalınlığı ve doğallığı yakalayamamıştı.

ANTON PAVLOVİÇ ÇEHOV (1860-1904): Büyük Rus tiyatro yazarı ve modern öykünün en önemli ustalarından olan Çehov, Rus Gerçekçilik okulunun önde gelen temsilcisidir. Taganrog'da dünyaya geldi. Lisede Yunan ve Latin klasiklerini temel alan bir eğitim gördü. 1879'da Moskova'ya giderek tıp fakültesine yazıldı ve 1884'te doktor oldu. *Alacakaranlıkta* adlı öykü kitabıyla 1887'de Rus Akademisi tarafından verilen Puşkin Ödülü'nü kazandı. Yaklaşık bin sözcükten oluşan komik kısa öykü türünü başlı başına bir sanat haline getirdi. Ancak 1888'de yayımlanan *Bozkır* adlı yapıtıyla komik öykülere sırt çevirmiş oldu. Önemli oyunları arasında *Ayı* (1888), *Evlenme Teklifi* (1889), *Martı* (1896), *Vanya Dayı* (1899) ve *Üç Kız Kardeş* (1900) sayılabilir. *Vişne Bahçesi* daha önce Hasan Âli Yücel Klasikler dizimizden çıkan ve Çehov'un altı oyunundan oluşan *Büyük Oyunlar* adlı kitapta yayımlanmıştı.

9 786053 327608

KDV dahil fiyatı
8 TL